

**T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM VE BASKI SANATLARI ANASANAT DALI**

**DİJİTAL ORTAMDA EKSLİBRİS SANATININ GELİŞİMİ VE ÖNEMİ İLE
SANATÇI MARTİN R. BAEYENS' İN ESERLERİ VE TEMSİLİYETİ
THE DEVELOPMENT AND IMPORTANCE OF THE ART OF EXLIBRIS
ON THE DIGITAL PLATFORM WITH THE WORKS AND
REPRESENTATION OF MARTIN R. BAEYENS.**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Yurduşen KONANÇ
20152020006**

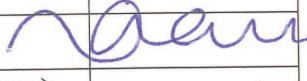
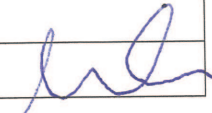
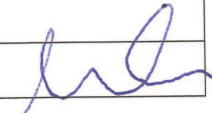
**TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Merve YILDIRIM**

GİRESUN – 2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü' nün 11/06/2019 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim ve Baskı Sanatları Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi 20152020006 numaralı Yurduşen KONANÇ'ın "*Dijital Ortamda Ekslibris Sanatının Gelişimi ve Önemi ile Sanatçı Martin R. BAEYENS' in Eserleri ve Temsiliyeti*" başlıklı tezini incelemiş olup aday 24/06/2019 tarihinde, saat 13.30' da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Merve YILDIRIM (Danışman)	
Üye	Doç. Dr. Merve GÜVEN ÖZKERİM	

ONAY

...../...../2019

Prof. Dr. Güven ÖZDEM

Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum ‘‘Dijital Ortamda Ekslibris Sanatının Gelişimi ve Önemi ile Sanatçı Martin R. BAEYENS’in Eserleri ve Temsiliyeti’’ adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

24/ 06 / 2019

YURDUŞEN KONANÇ

ÖN SÖZ

Bu çalışma; Ekslibris sanatının dünya genelinde ve Türkiye’deki süregelen serüvenini gözlemleyip, dijital tabanlı teknolojinin yaşamımıza girişinden günümüze kadar olan süreçte ekslibris sanatına olan etkilerini değerlendirerek, dijital ortamda tasarlanmış ve uygulanmış ekslibris sanatı eserlerini inceleyip; baskı resim sanatçısı Martin R. Baeyens’ in ekslibris sanatının gelişimine olan katkılarını ortaya koymaktır.

Özgün bir grafik eseri ve bir iletişim aracı olan ekslibrisler; ilk başlarda bir ihtiyaç ürünü olarak ortaya çıkmasına karşın, estetik değerleri barındırması nedeniyle de sanat eseri olarak nitelendirilmekte ve kitapların sanatsal niteliğini artırmaktadır.

Sanatçı, yaratısında estetik değerleri taşımakla beraber, iletisini de alıcısına ulaştırabilmiş ise; diyalektik sürecin amacına ulaştığı kabul edilir. Disiplinler arası, kültürler arası ve kişiler arası köprü görevi yapan Ekslibris; çok etkili bir iletişim unsurudur. Ancak günümüzde üretilen ekslibrislerde işlevsellikten çok, sanatsal estetik kaygının daha baskın olduğu görülmektedir.

Bilimsel ve teknolojik gelişimin sanatsal üretimde ve sanatın diğer evrelerinde meydana getirdiği değişim sonrasında geleneksel baskı teknikleriyle hazırlanan ekslibrislerin günümüzde dijital ortamlarda da hazırlanıp, basıldığı ya da çoğaltıldığı sıkça görülmektedir. Dijital teknoloji ekslibris yaratımına, çoğaltımına ve beraberinde bu alandaki tüketim dengesine de etki etmektedir. Dijital teknolojinin ekslibrislerin tasarım ve üretim aşamalarında kullanımı ve etkilerine ilişkin bulguları somutlaştırmak için baskı resim ve ekslibris sanatçısı Martin R. Baeyens’ in ekslibrisleri ve baskı resimleri analiz edilmiştir.

Teknolojinin sanat ile buluşması olarak kabul ettiğimiz süreç; eserin tasarımı, üretimi ve tüketimi açısından alışılmıştan farklı bir etki sergilemektedir. Teknolojik ve dijital unsurlar eserin yaratım sürecinde sanatçısına zaman kazandırmakta olup; daha az hata ve deneysel çalışmalar yapmaya olanak sunmaktadır.

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde desteğini ve katkılarını esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Merve Yıldırım’a, Prof. Dr. Hasip Pektaş’a, Prof. Dr. Handan Müjde Ayan’a, Doç. Dr. Musa Köksal’a, Dr. Öğr. Üyesi Selahattin

II

Yılmaz'a, Prof. Martin R. Baeyens'e, katkıları olan diğer hocalarım ve çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

III

ÖZET

“Dijital ortamda Ekslibris sanatının gelişimi ve önemi ile sanatçı Martin R. Baeyens’in eserleri ve temsiliyeti” bu çalışmanın temel amacı; nitel veri toplama yöntemlerinden, doküman incelemesi yoluyla ekslibris sanatının genel özelliklerini, hızla ilerleyen teknoloji ve dijital platformdaki pozisyonuyla sanatçı Martin R. Baeyens’in Ekslibris sanatına olan katkılarını temsiliyetini ortaya koyarak, elde edilen bulgular ve yapılan önerilerle bundan sonra yapılacak bilimsel çalışmalara kaynak oluşturmaktır.

Bu araştırma dokuz bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde ekslibris sanatıyla ilgili kuramsal temeller ve literatür taraması yapılmıştır. İkinci bölümde araştırmaya giriş yapılarak; ortaya konan problem, konuyla ilgili sınırlamalar, araştırmanın amacı ve önemi belirtilmiştir. Üçüncü bölümde ekslibrisin tanımı ve genel işlevi ile tarihçesi ifade edilip, ekslibris baskı tekniklerinde kullanılan semboller belirtilerek görsellerle desteklenmiştir. Ekslibris koleksiyonculuğu ve bu konuyla ilgili ekslibris değiş tokuş mektubu incelenmiş, ekslibris sanatıyla ilgili kurum ve kuruluşlar incelenerek tespit edilmiştir. Dördüncü bölümde dijital teknolojinin sanat alanındaki etkileri ve ekslibris üretiminde kullanılabilirliği incelenmiş ve görsellerle desteklenmiştir. Beşinci bölümde Belçikalı sanatçı Martin R. Baeyens ile yapılmış olan; yüz yüze görüşmeler, telefon ve e-mail iletişimleri ile toplanan verilerle hazırlanmış olan biyografi, eser incelemeleri ve sanatçı analizi yapılmıştır. Altıncı bölümde Yurduşen Konanç’ a ait etkinlikler, baskı resim ve ekslibris çalışmalarına yer verilmiştir. Yedinci bölümde araştırmada kullanılan yöntem yer almaktadır. Sekizinci bölümde araştırmada elde edilmiş olan bulgular ve yorumlar ifade edilmiştir. Dokuzuncu bölümde yine araştırmayla ilgili sonuçlar ve öneriler verilmiştir.

Sonuç olarak; çağının tüm baskı tekniklerini uygulama sahasında kullanan ekslibris sanatı da diğer sanatlar gibi, teknolojinin hızlı gelişmesi karşısında teknik ve uygulama alanlarında değişimler göstermiş olup, geleneksel ve teknolojik disiplinlerin entegrasyonunda baskı resim sanatçısı Martin R. Baeyens bu değişimin şekillenip bir kimlik kazanmasına katkıda bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Ekslibris, Dijital Teknoloji, Martin R. Baeyens.

IV

ABSTRACT

“The development and importance of the art of exlibris on the digital platform with the works and representation of Martin R. Baeyens.” The main purpose of this research is to create a source for scientific studies by means of the general characteristics of the art of exlibris through the analysis of documents from the qualitative data collection methods, the historical development process, the technical characteristics and the technology and the position on the digital platform.

This research consists of nine chapters. In the first chapter, theoretical foundations and literature search about the art of exlibris were made. In the second part of the research; the problem, the limitations and the purpose and the importance of the research are stated. In the fourth chapter, with the definition and general function of exlibris and its history, the symbols used in the exlibris printing techniques were supported with visualizations. Exlibris collecting and exlibris exchange letter were examined and the institutions and organizations related to exlibris art were examined and determined. In the fifth chapter, the effects of digital technology in the field of art and its usability in exlibris production are examined and supported by visuals. In the sixth chapter, the Belgian artist Martin R. Baeyens; face to face interviews, phone and e-mail communication with the data collected by the biography, artwork analysis and artist analysis was made. In the seventh chapter, the activities and exlibris works of Yurduşen Konanç are included. In the eighth chapter, the findings and comments obtained in the research were expressed. In the ninth section, results and recommendations related to the research are given.

The art of exlibris, which uses all the printing techniques of his time in the field of application, has changed in the fields of technique and application in the face of rapid development of technology, like other arts, and printmaking artist Martin R. Baeyens contributed to this change in integration of traditional and technological disciplines.

Keywords: Exlibris, Digital Technology, Martin R. Baeyens.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	I
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VIII
RESİMLER DİZİNİ	IX

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
2.1. Problem	2
2.2. Alt Problemler	2
2.3. Araştırmanın Amacı	3
2.4. Araştırmanın Önemi	3
2.5. Sayılılar	3
2.6. Sınırlılıklar	3

İKİNCİ BÖLÜM

2. EKSLİBRİS	5
2.1. Ekslibris'in Tanımı, Etimolojisi ve Genel İşlevi	5
2.2. Ekslibrisin Tarihçesi.....	6
2.3. Ekslibris Baskı Tekniklerinde Kullanılan Simgeler ve Ekslibris Örnekleri ...	21
2.3.1.Çukur Baskı Teknikleri / Intaglio Printing Techniques	21
2.3.2.Yüksek Baskı Teknikleri/Relief Printing Techniques.....	25
2.3.3. Düz, Şablon ve Elektronik Baskı Teknikleri/Flatbed, Stencil And Electronic Printing Techniques	26
2.3.4. Diğer Simgeler / Other Abbreviations	30
2.4. Ekslibris Koleksiyonculuğu	30

VI

2.5. Ekslibris Değiş Tokuş Mektubu.....	32
2.6. Ekslibris Kurum ve Kuruluşları	32
2.6.1. Türkiye’ deki Ekslibris Dernekleri ve Çalışmaları	33
2.6.1.1 İstanbul Ekslibris Derneği.....	33
2.6.1.2 İstanbul Exlibris Akademisi Derneği	33
2.6.2. Uluslararası Ekslibris Federasyonu – FISAE.....	33
2.6.3. Ekslibris Müzeleri	35
2.6.4. Türkiye’ nin ilk Ekslibris Müzesi (İstanbul Ekslibris Müzesi).....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. EKSLİBRİS SANATINDA DİJİTAL TEKNOLOJİNİN KULLANIMI.....	37
3.1. Dijital Teknolojinin Yaşamımıza Girişi.....	37
3.1.1. Teknoloji Sanat İlişkisi	38
3.1.2. Bilgisayar Teknolojisi ve Sanat	39
3.1.3. Ekslibris Sanatında Dijital Teknolojinin Kullanımı.....	40
3.1.4. Türkiye’ de Dijital Platformda Çalışan Ekslibris Sanatçıları.....	41
3.1.5. Dünyada Dijital Platformda Çalışan Ekslibris Sanatçıları.....	46

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MARTİN R. BAEYENS	52
4.1. Martin R. Baeyens’ in Sanat Disiplini	53
4.2. Martin R. Baeyens Ekslibrislerinin Sanatsal Analizleri.....	54

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. YURDUŞEN KONANÇ EKSLİBRİSLERİNİN GENEL YAPI	63
ÖZELLİKLERİ VE SANAT ANLAYIŞI.....	63
5.1. Yüksek Baskı Ekslibris Çalışmaları.....	63
5.2. İpek Baskı Çalışmaları	66
5.3. Bilgisayarda Tasarım Çalışmaları	72

VII

ALTINCI BÖLÜM

6. YÖNTEM.....	80
6.1. Araştırma Modeli	80
6.2. Evren ve Örneklem	80
6.3. Veri Toplama Yöntemi	80
6.3.1. Veri Toplama Aracı.....	80
6.3.2. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	81
BULGULAR VE YORUMLAR	82
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	83
Sonuç.....	83
Öneriler	84
KAYNAKÇA	86
EKLER.....	93
EK 1: Martin R. Baeyens ile Görüşme Mail Görüntüsü.	93
EK 2: Prf. Dr. H. Müjde Ayan ile Görüşme Mail Görüntüsü.	94
EK 3: Prf. Dr. Hasip Pektaş ile 1. Görüşme Maili Görüntüsü.	95
EK 4: Prf. Dr. Hasip Pektaş ile 2. Görüşme Maili Görüntüsü	96
Ek 5: Ekslibris Baskı Teknikleri ve Simgeleri Tablosu (Güncel Haliyle).....	97
ÖZGEÇMİŞ.....	99
TEŞEKKÜR	100

VIII

KISALTMALAR DİZİNİ

- ABD:** Amerika Birleşik Devletleri
AED: Ankara Ekslibris Derneği
CAD: Bilgisayar destekli tasarım
CGD: Bilgisayarda özgün tasarım
cm : Santimetre
CRD: Bilgisayarla çoğaltma
FISAE: Uluslararası Ekslibris Federasyonu
GADEL: Gente Amiga Del Ex-Libris
IUSAB: Exlibris Section, Russian Ex-libris Society
IMOGA: İstanbul Grafik Sanatlar Müzesi
İED: İstanbul Ekslibris Derneği
M.Ö.: Milattan Önce
mm. : Milimetre
s. : Sayfa
Tez: Yüksek Lisans Tezi
yy. : Yüzyıl

IX

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. 1400 Yıllarında III. Amenhophis Kitaplığı İçin Fayans Üzerine Yapılmış Olan Ekslibris (62 x 38 x 4,5 mm).	7
Resim 2. 1470 – 1480 Yıllarında Branderburg Ailesi İçin Yapılmış Olan Ekslibris (63,5 x 63,5 mm).	8
Resim 3. 1450 yıllarında Hanns Iglar için yapılan ekslibris (190 x 140 mm).	9
Resim 4. Albrecht Dürer, Almanya, X1, (149 x 119 mm), 1502 Willibald Pirckheimer İçin Ekslibris.	10
Resim 5. Albrecht Dürer, Almanya, C3, (181 x 100 mm), 1524 Willibald Pirckheimer İçin Ekslibris.	10
Resim 6. Gustav Klimt, Avusturya, P1, 1898	12
Resim 7. Kaethe Kollwitz, Almanya, C2, (115 x 70 mm), 1908	13
Resim 8. Paul Klee, İsviçre/Almanya, C3, (150 x 107 mm), 1901	14
Resim 9. Frans Massarel, Belçika, X1, (106 x 79 mm), 1956	15
Resim 10. Julian Dimitrov Jordanov, Bulgaristan, C3+C5, (126 x 97 mm), 2002..	16
Resim 11. Konstantin Kalynovych, Ukrayna, C3+C4+C5, (90 x 110 mm), 2006 ..	17
Resim 12. Mauricio Schvarzman, Arjantin, X3, (130 x 100 mm), 2002	17
Resim 13. Evgenij Bortnikov, Rusya, X2, (82 x 72 mm), 1999	18
Resim 14. Martin R. Baeyens, CGD, (139 x 110 mm), 2010	19
Resim 15. Mikhail Verkholantsev, Rusya, X1, (110 x 100 mm), 2011	19
Resim 16. Christine Deboosere, Belçika, CGD, (80 x 100 mm), 2007	20
Resim 17. Eduard Georgiev Penkov, Bulgaristan, C3+C5, (112 x 115 mm), 2005	22
Resim 18. Şükrü Ertürk, Çinko Gravür.	22
Resim 19. Şükrü Ertürk, Türkiye, C2, (130 x 65 mm), 2012	23
Resim 20. Peter Kocak, Slovakya, C3, (80 mm), 2011	24
Resim 21. Marcela Miranda, Arjantin, X6, (95 x 60 mm), 2009	26
Resim 22. Martin R. Baeyens, Belçika, L1, (91 x 92 mm), Yılı Bilinmiyor.	27
Resim 23. Jan Halla, Çekya, L1, (78 x 87 mm), Yılı Bilinmiyor.	28
Resim 24. Martin R. Baeyens, Wang Ying, CGD, (194 x 127mm), 2017/2018	29

X

Resim 25. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD +S1, (90 x 160mm), Çağdaş Sanatlar Müzesi/Türkiye.....	30
Resim 26. Hasip Pektaş, Türkiye, CGD, (80 x 120 mm), 2017.....	42
Resim 27. Hasip Pektaş, Türkiye, CGD, (130 x 91 mm), 2004.....	42
Resim 28. Alperen Güldü, Türkiye, CGD, (81 x 57 mm), 2014.....	43
Resim 29. Elif Varol Ergen, Türkiye, CGD, (132 x 98 mm), 2010.....	43
Resim 30. Murat Ertürk, Türkiye, CGD, (95 x 120 mm), 2011.....	44
Resim 31. Nurgül Arıkan, Türkiye, CGD, (109 x 77 mm), 2010	44
Resim 32. Ozan Uyanık, Türkiye, CGD, (128 x 82 mm), 2012	45
Resim 33. Tezcan Bahar, Türkiye, CGD, (80 x 110 mm), 2015	45
Resim 34. Onur Aşkın, Türkiye, CGD, (117 x 92 mm), 2013.....	46
Resim 35. Agnieszka Lipska, Polonya, CGD, (89 x 71 mm), 2013	47
Resim 36. Ann Kestens, Belçika, CGD, (65 x 65 mm), 2006	48
Resim 37. Katarzyna Barsczak, Polonya, CGD, (55 x 62 mm), Yıl bilinmiyor	48
Resim 38. Krzysztof Marek Bak, Polonya, CGD, (69 x 62 mm), 2013	49
Resim 39. Peter Dietzsch, Almanya, CGD, (140 x 97 mm), Yılı bilinmiyor	50
Resim 40. Sophie Vael, Belçika, CGD, (90 x 76 mm), 2006	51
Resim 41. Martin R. Baeyens, Belçika, S1/3, (50 x 110 mm), 2003	52
Resim 42. Martin R. Baeyens, Belçika, S1/3, (90 x 110 mm), 2006.....	54
Resim 43. Martin R. Baeyens, for Theo Houben, CGD 100 ex, 154 x 94, 2014.....	55
Resim 44. Martin R. Baeyens, CGD, Belçika, 70x150, 2011	56
Resim 45. Martin R. Baeyens, Belçika, S1/3, (90 x 110 mm), 2006.....	56
Resim 46. Something to talk about 16 CGD 26,5 x 49,5 42 x 59,4, 2004.....	57
Resim 47. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, (97 x 64 mm), 2015.....	57
Resim 48. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, (97 x 97 mm), 2017.....	58
Resim 49. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, Something to talk about 22, (26,5 x 49,5; 42 x 59,4), 2004.....	58
Resim 50. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, Something to talk about 22, (26,5 x 49,5 42 x 59,4), 2004.....	59
Resim 51. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, (146 x 81 mm), 2010.....	59
Resim 52. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, for Zhang Jarui, (55 x 170), 2015 ..	60
Resim 53. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, (95 x 127 mm), 2018.....	60

XI

Resim 54. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, for Gdansk Community Foudation(95 x 127 mm), 2018	61
Resim 55. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, for Karl Visses, (82 x 146 mm), 2018	61
Resim 56. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, for Hatice Öz Pektaş, (82 x 146 mm), 2018.....	62
Resim 57. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, for Hasip Pektaş, (82 x 146 mm), 2018	62
Resim 58. Yurduşen Konanç, Türkiye, Linolyum Baskı, 68 x 33 cm, 2009	64
Resim 59. Yurduşen Konanç, Türkiye, Linolyum Baskı, 68 x 35 cm, 2009	65
Resim 60. Yurduşen Konanç, Türkiye, İpek Baskı, (50 x 35 cm), 2007	66
Resim 61. Yurduşen Konanç, Türkiye, S1/3, (90 x 110 mm), 2017.....	67
Resim 62. Yurduşen Konanç, Türkiye, S1/3, (90 x 110 mm), 2018.....	68
Resim 63. Yurduşen Konanç, Türkiye, S1/5, (92 x 63 mm), 2018.....	69
Resim 64. Yurduşen Konanç, Türkiye, S1/5, (90 x 110 mm), 2017.....	69
Resim 65. Yurduşen Konanç, Türkiye, S1/4, (90 x 110 mm), 2017.....	70
Resim 66. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD + S1, (50 x 110 mm), 2017	71
Resim 67. Yurduşen Konanç, Türkiye, S/2, (110 mm), 2007.....	71
Resim 68. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (90 x 64 mm), 2017	72
Resim 69. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (90 x 90 mm), 2017	72
Resim 70. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (110 x 90 mm), 2017	73
Resim 71. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (63 x 85 mm), 2017	74
Resim 72. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (85 x 65 mm), 2018	74
Resim 73. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (83 x 111 mm), 2018	75
Resim 74. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (74 x 100 mm), 2016	75
Resim 75. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (80 x 60 mm), 2016	76
Resim 76. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (37 x 62 mm), 2006	76
Resim 77. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (75 x 75 mm), 2018	77
Resim 78. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (62 x 113 mm), 2018	78
Resim 79. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (100 x 91 mm), 2018	78
Resim 80. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (44 x 100 mm), 2018	79

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Ekslibris; kitap sahibi kişi ya da kurumların, kitaplıklarındaki kitapların kendilerine ait olduğunu bildiren, kitapları çalınmalara karşı korumayı amaçlayan, üzerinde kitap sahibini işaret eden yazı, resim veya sembol bulunan küçük ebatlı sanat eseridir. Kitapların ön kapağının içine yapıştırılırlar. Kitap sahibi ile okuyucu arasında diyalektik bir bağ kuran ekslibrisler, iletişim ve yönlendirme yaptırımının yanı sıra estetik ve sanatsal değer taşınması açısından görsel iletişimin sanat ile paralellliğini gösteren en etkili sanatsal yaratılardır.

Ekslibris, taşıdığı plastik değerler bakımından resim alanı içerisinde sınıflandırılmasına rağmen, işlevsel açıdan çoğu zaman daha çok bir grafik eseri olarak düşünülüp tasarlanmış bir sanat eseridir. Ekslibrisleri diğer görsel sanat ürünlerinden ayıran en önemli detay, içinde yazıya da yer verilme koşulunun olmasıdır. Kullanılan harfler, rakamlar ve karakterler ekslibrisin estetik kalitesini etkileyen önemli unsurlardır. Resmin içine yedirilen tipografik unsurlar buldukları yerde kaybolmamalı, plastik bir değer olarak ifade gücü bulmalıdır. Sanatsal üretimlerde birçok şeyi, resimlerle, şekillerle veya sembollerle ifade etmek sık kullanılan bir yöntem olmuştur. Yer yer resimlerde işaretler ve sembollere aktif roller yüklemek yoluyla taraflar arasında diyalektik bağ kurulmaya çalışılmıştır. Bu işaretler ve sembollerin kullanılmasındaki asıl neden, iletilmesi istenilen mesajın kısa ve sade biçimde ifade çabasıdır. Yaşamsal sürecin kendi içinde, toplumlardaki gelişim ve değişim sürecinin, sanayi ve teknolojik unsurların da etkisiyle, var olanın aktarılması ve günümüze taşınmasında bir takım ihtiyaçları da beraberinde getirmiştir. Toplumlar kültürlerinde var olan davranış ve kazanımları, sanayi ve ticarete ifadeci algıların iletişimde etkili kullanabilmek için; görsel, estetik ve somut biçimler kullanmayı tercih etmişlerdir. Kitaplar için de benzer bir ihtiyaç söz konusu olmuştur.

Bu tez; ekslibris sanatının dünyada ve ülkemizdeki tarihi gelişim sürecini gözlemleyerek, dijital teknolojinin yaşamımıza girişinden günümüze kadar olan serüvenini baskı resim sanatı açısından sorgulayıp, dijital ortamda ekslibris sanatı

uygulamalarını da inceleyerek; baskı resim sanatçısı Martin R. Baeyens'in ekslibris sanatının özelliklerini belirlemeyi hedeflemektedir.

2.1. Problem

Ekslibris sanatının tarihi gelişim süreci nasıl olmuştur? Türkiye'de Ekslibris sanatının ilk bulgularına rastlanmasından bu güne kadar olan süreç gözlemlendiğinde; ekslibris sanatının varlığını somutlaştırılması, kullanımının yaygınlaştırılması ne şekilde gerçekleştirilmiştir? Türkiye'de ekslibris sanatının gelişim süreci gözlemlendiğinde; amaçları, etkinlikleri ve evrensel boyuttaki getirileri bakımından, faaliyette bulunan kurum ve kuruluşlar hangileridir ve ekslibris sanatına ne gibi etkileri olmuştur?

Dijital teknolojinin, yaşamımıza girişinden bu güne kadar olan serüveninde ekslibris sanatını ne şekilde etkilemiştir? Dijital teknikler ve materyaller ile hazırlanan ekslibrislerin, geleneksel yöntemlerle hazırlanmış ekslibrisler ve geleneksel yöntemlerle çalışan baskı resim sanatçıları arasında kabul görme süreci nasıl bir etki yaratmıştır? Belçikalı sanatçı Martin R. Baeyens'in ekslibrislerinde geleneksel ve dijital tekniklerin birbirlerine yedirilerek kullanılmasının, birçok deneysel uygulamanın yapılmasına etkisi olmuş mudur?

2.2. Alt Problemler

Bu araştırmanın alt problemleri olarak şu sorulara yanıt aranmıştır;

1. Dünyada ekslibris sanatında tarihsel süreç nasıl gelişmiştir?
2. Ekslibris sanatının Türkiye' deki gelişim süreci nasıldır?
3. Teknolojik gelişme sanatsal üretimde ne gibi değişimlere yol açmıştır?
4. Dijital Teknolojinin gelişimi ekslibris sanatını nasıl etkilemiştir?
5. Türk ekslibris sanatı ile uluslararası platform arasındaki diyalektik ilişki nasıldır?
6. Baskı resim ve ekslibris sanatçısı Martin R. Baeyens'in ekslibris sanatına katkıları ve temsiliyeti nedir?

2.3. Araştırmanın Amacı

Ekslibris, yazılı ilk metinlerin varoluşuyla ortaya çıkıp kullanılmaya başlanan ve günümüze kadar gelerek varlığını koruyan, estetik değerinin yanı sıra işlevselliği ile de önem taşıyan etkili bir görsel iletişim aracı ve sanat eseridir. Ekslibris kullanımını yaygınlaştırıp kitapseverlerle tanıştırmak, aynı zamanda kitapseverleri sanat ile buluşturarak, her kitap sahibini bir sanat eseri sahibi yapması ve teknolojiyi kendi iç disiplininde özümsemesi açısından da önem arz etmektedir.

Bu tezin hazırlanmasındaki amaç; ekslibris sanatının dünyada ve ülkemizdeki tarihi sürecini gözlemlemek, dijital teknolojinin yaşamımıza girişinden günümüze kadar olan süreçte ekslibris sanatına olan etkilerini belirlemek, Türkiye’de Ekslibris sanatının gelişim sürecine olan etkenleri saptamak, dijital ortamda ekslibris sanatı uygulamalarını inceleyip; baskı resim sanatçısı Martin R. Baeyens’ in ekslibris sanatının özelliklerini belirlemektir.

2.4. Araştırmanın Önemi

Dijital ortamda ekslibris sanatı uygulamaları ile ekslibris sanatının önemi ve gelişim sürecini belgeleyerek yapılacak araştırmalara katkı sağlamak; bu sanat dalı ile ilgilenen bireylere farklı bakış açıları sunmak; teknolojik gelişmelerin sanatsal üretime olan olumlu ya da olumsuz etkilerini ortaya koymak; Türkiye’de ve diğer ülkelerde dijital ortamda ekslibris çalışan sanatçıları tespit etmek ve baskı resim sanatçısı Martin R. Baeyens’in ekslibrislerini analiz edip, çağdaş sanattaki yerini belirleyerek temsiliyetini ortaya koymaktır.

2.5. Sayıtlar

Araştırma içeriğinde aktif olduğu düşünülen kişilerle yapılan görüşmelerde ilgili kişilerin yöneltilen sorulara içtenlikle yanıt vermiş oldukları varsayılmıştır. Yazılı kaynaklardaki bilgiler, bilimsel bilgi olarak kabul edilmiştir.

2.6. Sınırlılıklar

- Araştırma, Türkiye’ de ekslibris sanatının yaygınlaştırılmasını sağlayıp, tanıtımını kendisine misyon edinmiş Hasip Pektaş ve Türkiye’de Ekslibris sanatının gelişimine katkı sunan Martin R. Baeyens ile sınırlıdır.

- b. Araştırma, ekslibris sanatında kullanılan tekniklerden Dijital alışma ve baskı tekniği (CGD)'nin geleneksel baskı teknikleri arasında yer bulmasına neden olan estetik özellikleriyle sınırlıdır.
- c. Araştırma, dijital teknoloji ile hazırlanan kompozisyonlara sunulan geleneksel baskı tekniklerinin uygulanması ve etkileriyle sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. EKSLİBRİS

Ekslibris anlamında kullanılmış ürünlere ait ilk örnekler işlevsel nitelikte olup, zaman ilerledikçe yerini sanatsal yönü daha ağır olan çalışmalara bırakmıştır. İnanılmaz bir hızla ilerleyen teknoloji; ekslibrisin tasarımına, çoğaltılmasına ve sergilenmesine farklı bir ivme kazandırmıştır.

2.1. Ekslibris'in Tanımı, Etimolojisi ve Genel İşlevi

Ekslibris; üzerinde tipografinin sıra dışı kullanıldığı, estetik nitelikler barındıran, kitap ile birlikte kullanılan ve bir kitabın kime ait olduğunu ifade eden, kitabı ödünç alan kişiye kitabı geri vermesi hususunda söyleyecek sözü olan, küçük ebatlı sanat eseridir.

“Sözcük olarak”.....’nın kitaplığından” ya da “.....’nın kütüphanesine ait” anlamına gelmekte olup, Finlandiya’nın Naantali şehrinde, 2012 yılında yapılmış olan FISAE delege toplantısında yeniden, şöyle tanımlanmıştır; ekslibris, bir kitap ya da el yazmasının belirli bir kişi veya bir kurumla ilişkisini ya da sahipliğini göstermeyi amaçlayan veya göstermekte kullanılan bir “iz” ya da “işaret’tir” (Pektaş, 2014).

Usulüne uygun hazırlanmış nitelikli bir ekslibriste; kitap sahibinin adı, adının ve soyadının baş harfleri veya kısaltmaları, bir de ekslibris sözcüğü mutlaka bulunmalıdır. Ekslibrisler, kitap ile sahibi arasında organik bir bağ oluşturmaktadır.

İstanbul Ekslibris Derneği Başkanı Prof. Dr. Hasip Pektaş ekslibris sanatıyla ilgili şu bilgilere dikkat çekiyor: “Sahibi olduğumuz ve değer verdiğimiz şeylerin çalınıp, kaybolmasından üzüntü duyar, korumaya özen gösterir, paylaşmak bile istemeyiz. Kitabı paylaşılan bir nesne olarak görüp, ödünç verdiğinizde geri getirilmesini istiyorsanız, iç kapağına bir ekslibris yapıştırarak uyarabilirsiniz. ‘...’nın kitaplığından’ anlamına gelen o ekslibris, kitabın size ait olduğunu hatırlatarak, geri dönüşünü sağlayacaktır. Kitabın tapusu da diyebileceğimiz bu özgün baskı resimler aynı zamanda birer sahiplenme göstergesidir. Kitaba estetik bir değer katar ve kitap sahibini yüceltir. Ekslibrisler hayatta olan kişi ya da kurumlar için hazırlanır ve aktif olarak kullanılmalıdırlar” (Pektaş, 2014).

Yakın bir tarihte ölmüş bir şairimizin anısına ülkemizde uluslararası ekslibris yarışması düzenlendiğini söyleyen Prof. Dr. Hasip Pektaş, bunun da bizi batılı ülkeler karşısında zor durumda bıraktığını belirtti. Prof. Dr. Hasip PEKTAŞ, ölmüş birinin anısına ekslibrisin hazırlanabileceğini, ancak ekslibrisin bir kenarına onun adı, soyadı, doğum ve ölüm yıllarının yazılması gerektiğini, onu kullanacak kişinin de isminin kalıp üzerinde bulunmasının zorunluluk olduğunu vurgulamaktadır (Pektaş, 2017)

Ekslibrislerin arka tarafında; sanatçısının adı ve soyadı, baskı tekniği ve simgesi, baskı yılı, imzalı olarak kaç adet basıldığı ve kaçınıcı baskı olduğu, kimin adına hazırlandığı ve boyutlarının yazıldığı bir künye bulunur.

2.2. Ekslibrisin Tarihçesi

Ekslibrislere ait ilk bulgular, hükümdarlar ve temsil ettikleri devletlere ait mühürlerde görülmektedir. Aile soylarını, meslekleri ve mülkiyeti ifade eden armalar ekslibrislerde tema olarak sıkça kullanılmıştır. Orta çağa gelene dek her aile bir simge ile ifade edilmekteydi. Emre Becer; orta çağda soyluların kendilerini ifade eden armalar kullandıklarını, el sanatçıların ürünlerine kendi markalarını kazıdıklarını belirterek, okuryazarlığın düşük olması etkeninin armaların ifade gücünü etkin kıldığını vurgulamaktadır (Becer, 2008).

Merve Yıldırım'ın tespitlerine göre, mühürlerin ihtiyaç olarak anlam kazanmasındaki en önemli etken; belirli bir kitleye sahip olan şahsiyetlerin ve hükümdarların sözlerinin yazılı olarak kendi toplumuna ya da başka ülkelere iletilmesine resmiyet kazandırması içindir. Dolayısıyla yazılı metnin kime ait olduğu, üzerindeki mühür aracılığı ile kolayca anlaşılır olmuştur.

“Bilinen en ünlü mühür “Hz. Süleyman’ın üst üste yerleştirilmiş biri ters biri düz iki eş kenar üçgen olmuş altı köşeli yıldız (heksagram, Davut Yıldızı) biçiminde bir işaret taşıyan yüzüğüdür. Yıldızın köşelerinde Musa, Harun, Yakub, Davud, İshak ve İbrahim peygamberlerden birinin adı kazılırdı. Ticaret için büyük önem taşıyan ve imza olarak kullanılan ilk mühürlerin şekilleri farklıydı. Mühürler için verilebilecek en iyi örnek Osmanlı padişahlarının “ferman”lar üzerine kendi tuğralarını basmasıdır. Mühür güvenin sembolü olmuştur. Mühürleri ekslibris olarak nitelendiremesek de yerine getirdiği işlev ekslibrisle aynıdır. Günümüzde devletlerin

ve kurumların sorumluluklarını işaret etmek için mühür ve damga kullanımı halen sürmektedir.” (Yıldırım, 2013, 89).

Bugüne kadar yapılmış olan araştırmalara göre, ekslibrisin ilk ve en eski örneğinin M.Ö. 1400 yıllarında Mısır Kralı III. Amenhotep (Amenhophis) kitaplığına ait, 62 x 38 x 4,5 mm ölçülerindeki fayans levha olduğu bilinmektedir. Çok uzun bir geleneğe sahip olan ekslibrisin, M.Ö.6000 yıllarında yaşamış olan Asur Kralı Asurbanipal döneminden kaldığı tahmin edilmektedir (Resim 1) (Pektaş, 2003, 15).

Resim 1. 1400 Yıllarında III. Amenhophis Kitaplığı İçin Fayans Üzerine Yapılmış Olan Ekslibris (62 x 38 x 4,5 mm).

“Matbaanın bulunuşundan önce kitapların elle yazıldığı bilmekteyiz. El yazması bu kitaplara sahipleri tarafından, (kitap kapağının iç kısmına) kendi özelliklerini yansıtan armalar koyuyorlardı. Hatta bu kitaplara hırsızlık olaylarına karşı koruyabilmek için kütüphanelerdeki masaların ayaklarına zincirliyorlarmış. 1450 yılında Gutenberg ile birlikte, kitaplıkların ve kütüphanelerin sayılarında artış gözlemlenmiştir. Bu durum ekslibrise olan gereksinimin arttığının göstergesidir. Gerçek anlamda ilk ekslibrisin 15. yüzyılın sonlarına doğru Almanya’da kullanıldığı bilinmektedir. Araştırmacılara göre bunlardan ikisi; Hildebrand Brandenburg (Resim 2) ve Wilhelm Von Zell adlı kitap sahipleri adına yapılmıştır (Almack, 1904, 12).

Resim 2. 1470 – 1480 Yıllarında Branderburg Ailesi İçin Yapılmış Olan Ekslibris (63,5 x 63,5 mm).

Bu ekslibrislerin, ahşap üzerine elle boyama yoluyla oluşturulduğu görülmektedir. Ekslibris üzerinde, burnu halkalı bir öküzün resimlendiği kalkanı tutmakta olan meleğin betimlendiği, bunun da Branderburg ailesinin arması olduğu bilinmektedir.

Aynı zamana ait ilk ekslibrislerden bir diğeri ise, 1450 yıllarında “Igler” / kirpici (Almanca hedgedog) takma adıyla bilinen Alman papaz Johannes Knabensberg için yapılan ve çayırdaki çiçeği ısırarak bir kirpinin resimlendiği ekslibristir (Resim 3). Ekslibrisin üst kısmında bir şerit içinde “Hanns Igler, kirpi sizi öpebilir” (Hans Igler das dich ein Igel kuss) sözcükleri yer almaktadır (Resim 3). Buradaki amaç, kitabı ödünç alan kişiye, kitabı geri getirdiğinde öpücükle ödüllendirilebileceğini, aksi takdirde kirpinin oklarına hedef olacağını espriyile hatırlatmaktır. Siyah mürekkeple yapılmış olan, fakat üzerinden yüzyıllar geçmesiyle kahverengiye dönüşen bu ilk ekslibris, bugünkü standart boyutlardan büyük olup; 190 x 140 mm’ dir ‘’(Johnson, 1977, 3).

Resim 3. 1450 yıllarında Hanns Iğler için yapılan ekslibris (190 x 140 mm).

16. yüzyıldan itibaren kitap basımının artmasıyla birlikte, Avrupa ülkelerinde ekslibris kullanımı da yaygınlaşmıştır. Ünlü sanatçıların, toplumların benimsediği popüler şahsiyetlere, ünlü devlet ve bilim adamlarına ekslibrisler hazırladıkları bilinmektedir.

Resim 4. Albrecht Dürer, Almanya, X1, (149 x 119 mm), 1502 Willibald Pirckheimer İçin Ekslibris.

Alman sanatçı Albrecht Dürer, 1525 yılına kadar bilim adamları Willibald Pirckheimer (Resim 4; Resim 5) ve Hektor Pömer için yirmibir sayfa ekslibris hazırlamıştır (Pektaş, 2003, 16).

Resim 5. Albrecht Dürer, Almanya, C3, (181 x 100 mm), 1524 Willibald Pirckheimer İçin Ekslibris.

“Farklı meyillere ve toplumsal farklılıklara göre de çeşitlilikler sergileyen ekslibrisler, 17. Yüzyılda Almanya’ da ciddi kitap arşivine sahip olan manastırlar, papazlar, kiliseler, prensler ve varlıklı aileler adına yapılmış olup; bazı kitap sahipleri, üzerinde isimlerini barındıran ekslibrisleri varoluş amacına uygun kullanırken, bazıları da yalnızca arma olarak kullanmışlardır. Ciltçilik sanatının gelişme süreci 18. Yüzyıl Fransa’ sında o güne kadar pek ilgi görmemiş olan ekslibris sanatının devinim kazanmasına olumlu anlamda katkı sağlamıştır” (Pektaş, 2003, 17).

Sanat eserleri üretildiği dönemin karakteristik özelliklerini yansıtır. 15. yüzyıl ekslibrislerinde genel olarak Gotik ve Rönesans etkilerini, 17. yüzyıl öncesinde mimari kurgulamaları, hemen sonrasında ise dini ve erotik temaların ağırlığını, görmek mümkündür. 18. Yüzyıldan itibaren de doğa ve iç mekan ya da fantastik kurgulamalara dayalı betimlemelere sıkça yer verilmiştir. 19. yüzyılda endüstri devrimiyle birlikte, kitabın varlığı güçlenmiş, hızlı baskı teknolojisi aktif olarak kullanılmaya başlanılmış, yalnızca özel kitaplıkların değil, bilimsel ve ekonomik gelişmenin, entelektüel değişimin temelleri atılmıştır.

19. yüzyılın sonlarında ekslibris sanatında farklı bir hareketlenme gözlemlenmiş, gruplara yönelik çalışmalar yapılmıştır. Bu dönemde ekslibris koleksiyonculuğu keşfedilmiş ve yaygınlaşmıştır. Bu alanın öncüsü olarak Alman antikacı Heinrich Lempertz gösterilebilir. Lempertz, 1850’ li yıllarda topladığı ekslibrisleri “Kitap Ticaretinin Tarihi İle İlgili Resimli Kitaplar, Sanatlar ve Meslekler” isimli bir kitapta yayımlamıştır. O yıllarda eski Alman sanatına ve unutulmak üzere olan “Heraldic Ekslibris” (Hanedan Arması) çalışmalarına ilgi yoğunlaşmıştır. Ekslibrisler artık sadece kitaplara yapıştırmak düşüncesiyle yapılmayıp, biriktirme ve değiştirme objeleri olarak da kullanılmaya başlanılmış, kitaba özgü bir işaret olmaktan çıkıp, özgün bir grafik çalışma olarak da bağımsız olmuştur. Bu konuda kuramsal araştırmalar yapılmaya, kitap, dergi ve bilimsel yazılar yayımlanmaya başlamış ve koleksiyoncularının toplandığı dernekler kurulmuştur.

Resim 6. Gustav Klimt, Avusturya, P1, 1898

1900'lü yılların başlarında, sanatçıların farklı arayışlar içinde oldukları ve pek çok deneysel çalışmalara yöneldikleri görülmekte olup, bunun da uygulamalı sanatların üslup ve yaklaşımlarının üretilen ekslibrislere yansıdığı gözlemlenmektedir (Resim 6).

Resim 7. Kaethe Kollwitz, Almanya, C2, (115 x 70 mm), 1908

Resim sanatının önemli sanatçıları arasında yer alan pek çok isim, aynı zamanda ekslibris çalışmaları da yapmışlardır. Bunlardan ilk anımsananlar; Edvard Munch (1863-1944), Kaethe Kollwitz (1867-1945) (Resim 7), Poul Klee (1879-1940) (Resim 8), Frans Massarel (1889-1972)'dir. Yaşadıkları dönemlere damgalarını vuran bu sanatçıların, kendi üslup ve tarzlarını yaptıkları ekslibrislere de yansıttıkları görülüyor.

Resim 8. Paul Klee, İsviçre/Almanya, C3, (150 x 107 mm), 1901

XX. yüzyılın önemli sanatçılarından; Pablo Picasso (1881-1973), Karl Schmidt Rottluff (1884-1976), Oscar Kokoschka (1888-1980) ve Frans Massarel (1889-1972) (Resim 9), nitelikli ekslibrisleriyle dikkat çeken isimler arasında yer almaktadırlar.

Resim 9. Frans Massarel, Belçika, X1, (106 x 79 mm), 1956

Ekslibris sanatçısı olarak çok sayıda Ekslibris yapan Willi Geiger, resim alanında da yetkinliğini korumuştur. Döneminin önemli kişilerinden biri olmuş ve günümüzde de güncelliğini koruyan pek çok kişi yaşadığı dönemde kendi adına Ekslibris yaptırmıştır. ABD eski başkanlarından George Washington, Franklin D. Roosevelt, yazar Jack London, senarist, yapımcı ve yönetmen Walt Disney, Alman devlet adamı Ottovon Bismarck, oyuncu ve yazar Charlie Chaplin, Kraliçe II. Elizabeth, İtalyan devlet adamı Mussolini bunlardan birkaçıdır.

Ülkemizde Ekslibris sanatının önemli isimlerinden Hasip Pektaş günümüz ekslibris sanatçılarıyla ilgili şu detaylara değinmektedir. ‘‘Son yıllarda sıklıkla yapılmakta olan yarışmalar ve workshopların dünyadaki donanımlı sanatçıların buluşmalarına olanak sağlamak ve Ekslibris sanatının daha geniş kitlelere ulaşmasına zemin hazırlamaktadır.

Resim 10. Julian Dimitrov Jordanov, Bulgaristan, C3+C5, (126 x 97 mm), 2002

Bulgar çukur baskı / gravür sanatçısı Julian Dimitrov Jordanov (Resim 10), Onnik Karanfilian, Eduard Georgiev, Çekya' dan Jiri Brazda, Viladimir Gazovic, Hollanda' dan Anneka Kuyper, Wim Zwiers, İngiltere' den Peter Ford, İtalya' dan Maria Maddalena, Japonya' dan Katsunori Hamanishi, Takeshi Katori, Yukio Maekawa, Ichibun Sugimoto, Akira Tokuchou, Shigeki Tomura, Man Zhuang, Slovakya' dan Peter Augustovic, Igor Benca, Karol Felix, Ukrayna' dan Oleg Denisenko, Sergey Hrapov, Sergiy Ivanov, Konstantin Kalynovych (Resim 11),

Resim 11. Konstantin Kalynovych, Ukrayna, C3+C4+C5, (90 x 110 mm), 2006

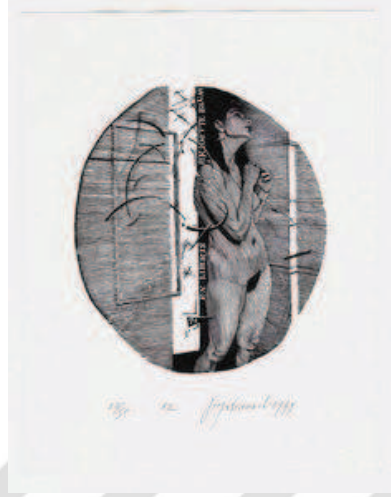
Ağaç baskı, linolyum gibi yüksek baskı ekslibrisleriyle Almanya' dan Ulla Günther, Axel Vater, Arjantin' den Mauricio Schvarzman (Resim 12).

Resim 12. Mauricio Schvarzman, Arjantin, X3, (130 x 100 mm), 2002

Avusturya'dan Veronika Kyril, Ottmar Premstaller, Belçika'dan Frank-Ivo Van Damme, Gerard Gaudaen, Mark Severin, Brezilya' dan Marcos Babtista Varela, Bulgaristan'dan Peter Lazarov, Çek Cumhuriyeti' nden Miroslav Houra, Martin Manojlin, Çin'den Hao Chen, Mingming Niu, Zhou Dong Shen, Fransa'dan Jean

Marcel Bertrand, Polonyo'dan Lukasz Cywicki, Ryszard Tobianski, Rusya'dan Evgenij Bortnikov (Resim 13).

Resim 13. Evgenij Bortnikov, Rusya, X2, (82 x 72 mm), 1999

Anatolia Kalaschnikow, Valeriy Pokatov, Mikhail Verkholtantsev (Resim 15), Ukrayna'dan Arkady Pugachevsky, Gennady Pugachevsky, taşbaskı/litografi ekslibrisleriyle Çekya'dan Karel Benes, Marcel Hascic, Vladimir Suchanek, Slovakya'dan Vladimir Gazovic, Çin'den Hao Chen, serigrafı baskı ekslibrisleriyle Belçika'dan Martin R. Baeyens (Resim 14),

Resim 14. Martin R. Baeyens, CGD, (139 x 110 mm), 2010

Japonya' dan Masao Ohba, Çin' den Xiaozhuang Dong, Jing Zhang, bilgisayar tasarımı ekslibrisleriyle Avusturya' dan Karoline Riha, Christine Deboosere (Resim 16), Sylvia Dehuysser, Kurt Herman, Ann Kestens, Sophie Vael,

Resim 15. Mikhail Verkholantsev, Rusya, X1, (110 x 100 mm), 2011

İsrail'den Rafi Münz, Polonya'dan, Krzysztof Marek Bak, Sırbistan'dan Rastko Ciric, Ukrayna'dan Alexandrovich Vigovsky Ruslan günümüzün dikkat çeken sanatçılardır” (Pektaş. 2014, 18).

Resim 16. Christine Deboosere, Belçika, CGD, (80 x 100 mm), 2007

Ekslibris sanatının diğer plastik sanat dalları arasında çok uzun bir geçmişe sahip olduğu bilinmektedir. Yapıldığı döneme ait kültürel, tarihsel özellikleri günümüze taşıması nedeniyle de oldukça ilgi çektiği söylenebilir. Sanatçılar ve koleksiyoncular arasında önemli bir değiş tokuş objesi olarak da kullanılmaktadır. Ekslibrisler, yüzyıllardır, geleneksel baskı teknikleriyle üretilmekte olan sanat ürünleri olmalarına karşın, teknolojinin ilerlemesiyle birlikte günümüzde dijital uygulama ve baskı yöntemleriyle de yapılmaktadır.

Türkiye’de ekslibris sanatına ait ilk örnekler, batı ülkelerinden satın alınmış kitaplarda görülmektedir. Avrupa’da yaygın olarak kullanılan ekslibrisli kitaplar ikinci el satışlarla ülkemize girmiştir. Bu kitaplar, sahipleri öldüğünde yakınları tarafından kütüphanelere bağışlandıkları bilinmektedir. Milli Kütüphane, Boğaziçi Üniversitesi, Yapı Kredi Bankası Kütüphaneleri ve Basın Müzesinde eski kitapların büyük bir bölümünde ekslibrisler vardır (Pektaş, 2003, 21).

“Türkiye’ de adına ilk ekslibris yaptıranlar, yabancı uyruklu kitapseverlerdir. Üsküdar Amerikan Koleji, Robert Kolej gibi okullarda görev yapan öğretmenlerin kendileri için ekslibris yaptıkları, ayrılırken kütüphaneye bıraktıkları kitapların iç kapaklarında görülmektedir. Şimdi Boğaziçi Üniversitesi olan Robert Kolej kütüphanesindeki kitapların bazılarında kütüphaneye özgü standart ekslibrisler de bulunmaktadır. 1920’lerden itibaren Robert Kolej öğrenci yıllıklarına, yıllık sahibinin ismini yazabileceği boşlukların da bulunduğu ekslibrisler yapılmıştır” (Pektaş, 2019).

2.3. Ekslibris Baskı Tekniklerinde Kullanılan Simgeler ve Ekslibris Örnekleri

2.3.1.Çukur Baskı Teknikleri / Intaglio Printing Techniques

Ekslibris Baskı Teknikleri ve Simgeleri (en son şekliyle)

(1958’de FISAE’ nin Barcelona Uluslararası Ekslibris Kongresi' nde kabul edilmiş, Nisan 2000’ de Belgrad ve Cenevre’ de değişiklik yapılmıştır.)

Özgün / Original

C = Çukur Baskı / Intaglio printing (C = Chalcographie)

C1 = Çelik Oyma / Steel engraving

C2 = Hakkak Kalemiyle Oyma (genellikle bakır üzerine) / Burin (graver or gouge)

Engraving

C3 = Asitle Yedirme / Etching

C4 = Kuru Kazıma / Drypoint

C5 = Akuatinta / Aquatint

C6 = Yumuşak - Şekerli Yüzeyde Yedirme / Soft – ground or sugar etching

C7 = Mekanik Doku Yaratma / Mezzotint

C8 = Plastik Gravür / Engraving on linoleum, plastic or other materials

Yeniden Çoğaltma / Reproductive

P3 = Fotogravür Baskı / Photogravure

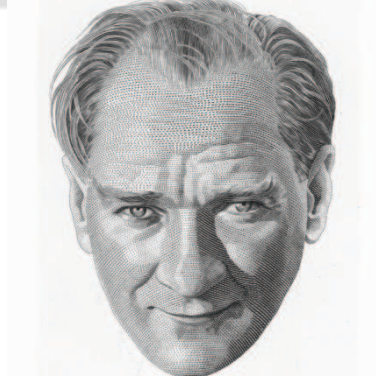
P4 = Tifdruk Baskı / Rotogravure

Bulgar sanatçı Eduard Georgiev Penkov’un 2005 yılında Asitle yedirme ve Akuatinta tekniklerini birlikte kullanarak hazırladığı ekslibris (Resim 18) çukur baskı teknikleri için estetik ve teknik açıdan nitelikli bir örnektir.

Resim 17. Eduard Georgiev Penkov, Bulgaristan, C3+C5, (112 x 115 mm), 2005

Resim 18’de görmekte olduğumuz ekslibris, 1948 yılı Giresun Şebinkarahisar doğumlu, Türk gravür sanatçısı Şükrü Ertürk’ün 2012 yılında Hakkak kalemiiyle oyma tekniğiyle hazırladığı, bu alandaki nitelikli eserlerden biridir. Sanatçı Şükrü Ertürk, banknot baskısında kullanılmakta olan Taille-douce gravür tekniğini ustaca kullanabilen nadir gravür sanatçılarından dır.

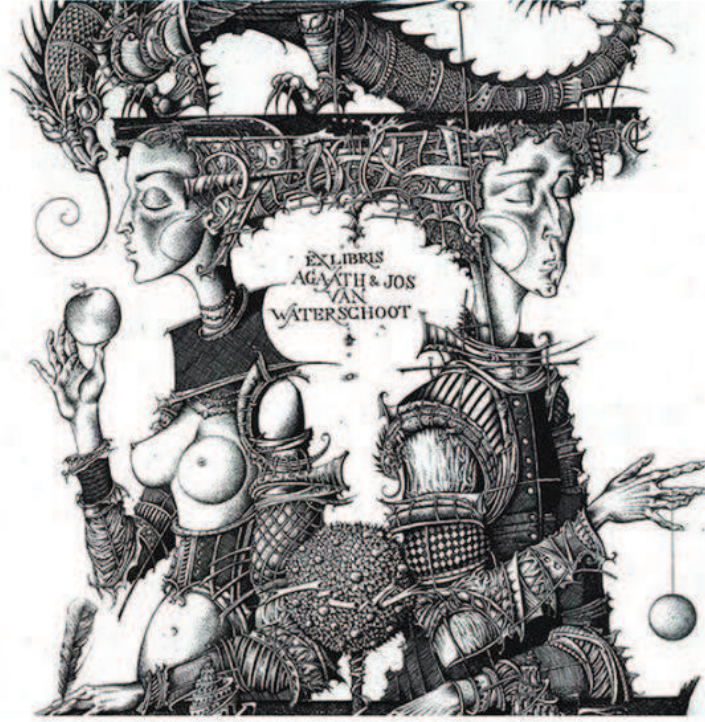
Resim 18. Şükrü Ertürk, Çinko Gravür.

1997 yılında Prof. Dr. Hasip Pektaş ile tanışan sanatçı, bu tarihten itibaren de Türkiye’ de ekslibris sanatına katkı sağlamaya başlamıştır.

Resim 19. Şükrü Ertürk, Türkiye, C2, (130 x 65 mm), 2012

Resim 20'de 1977 yılı Belarus doğumlu sanatçı Roman Sustov'ın 2005 yılında hazırlamış olduğu, Asitle yedirme (C3) tekniğinin doğru ve etkili kullanıldığı bir eseri görülmektedir. Bu çalışma da çukur baskı tekniklerine özgü nitelikli bir örnek olması açısından önemlidir.

Resim 21. Roman Sustov, Belarus, C3, (81 X 45 mm), 2005

Slovak baskı resim sanatçısı Peter Kocak, özellikle çukur baskı tekniklerini doğru ve çok etkili biçimde kullanmaktadır. Dünyada pek çok koleksiyonda eserlerine rastlayabileceğimiz Slovak sanatçının, teknik açıdan kusursuz diye nitelendirilebilecek çalışma disiplinini eserlerinde görmek mümkündür (Resim 21).

Resim 20. Peter Kocak, Slovakya, C3, (80 mm), 2011

2.3.2.Yüksek Baskı Teknikleri/Relief Printing Techniques

Özgün / Original

X = Yüksek Baskı / Relief printing (X = Xylographie)

X1 = Ağaç Baskı / Woodcut

X2 = Ağaç Oyma Baskı / Wood engraving

X3 = Linolyum Baskı / Linocut

X4 = Metal Oyma Baskı / Metal engraving or etching

X5 = Damga Baskı / Stamp (Stone, rubber, etc. or relief engraving)

Yeniden Çoğaltma / Reproductive

T = Tipografi, Yazı Baskısı / Typography, letterpress

T1 = Lino Kalıp Baskı / Linotype, monotype, indirect letterpress

T2 = Ağaç Oyma Yazı Baskısı / Photoxylography, facsimile wood engraving

P1 = Klişe Baskı / Line block

P2 = Yarım Ton Klişe Baskı / Half-tone, photozincography

Yüksek baskı tekniğini tercih ederek, yoğun bir üretim temposuna sahip olan Arjantinli baskı resim sanatçısı Marcela Miranda; titiz çalışma disiplini ve özgün kompozisyonlarıyla dikkat çekmektedir. Sanatçı, küçük detay kurgulamaları ve son derece dengeli leke dağılımları üzerinde özenli uygulamalarda bulunmaktadır. Kompozisyonlarında, balık, hilal, yıldız ve doğadan kedi, baykuş betimlemelerini sıkça kullandığı görülmektedir.

Resim 21. Marcela Miranda, Arjantin, X6, (95 x 60 mm), 2009

2.3.3. Düz, Şablon ve Elektronik Baskı Teknikleri/Flatbed, Stencil And Electronic Printing Techniques

Özgün / Original

L = Taş Baskı – Litografi / Litography

L1 = Taş Baskı / Autolithography

L2 = Transfer Taş Baskı / Autography (Transfer lithography)

L3 = Ofset Çinkosuyla Baskı / Zincography

L4 = Alüminyum Baskı / Algraphy

P8 = Orijinal Fotoğraf Baskı / Original photography)

S = Şablon Baskı / Stencil

S1 = İpek Baskı / Original serigraphy (Silkscreen)

S2 = Boyama Şablonla Baskı / Mimeography (Dye stencil)

S3 = Balmumu kağıtla Baskı / Katazome and Kappa (Oiled-paper stencil)

CGD = Bilgisayarda Tasarım / Computer generated design

Yeniden Çoğaltma / Reproductive

P = Fotoğrafik Çoğaltma / Photographic reproduction

P5 = Fototayp Baskı / Collotype

P6 = Fotolitografi Baskı / Photolithography, process transfer litography

P7 = Ofset Baskı / Offset, duotone

P9 = Fotoğrafik İpek Baskı / Serigraphic reproduction (Photosilkscreen)

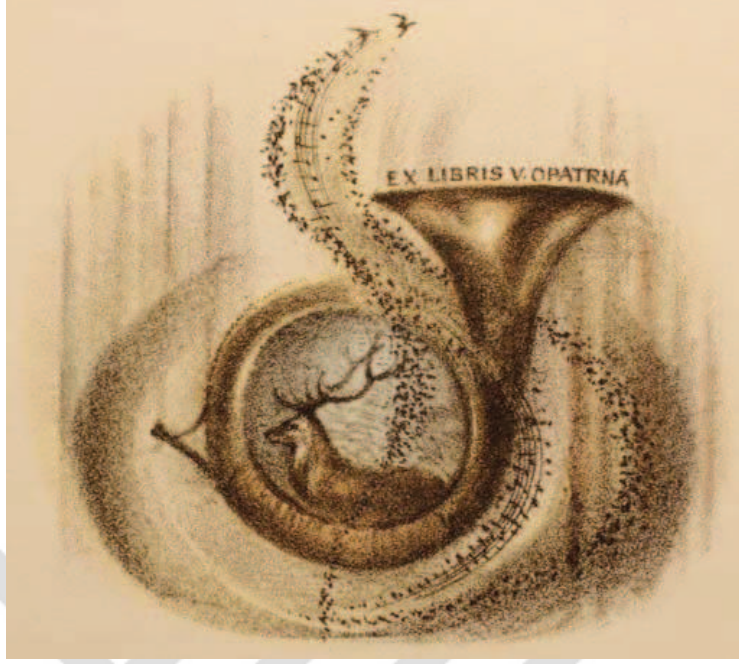
CRD = Bilgisayarda Çoğaltma / Computer reproduced design

Y = Fotokopi / Photocopy, electrostatic screen printing

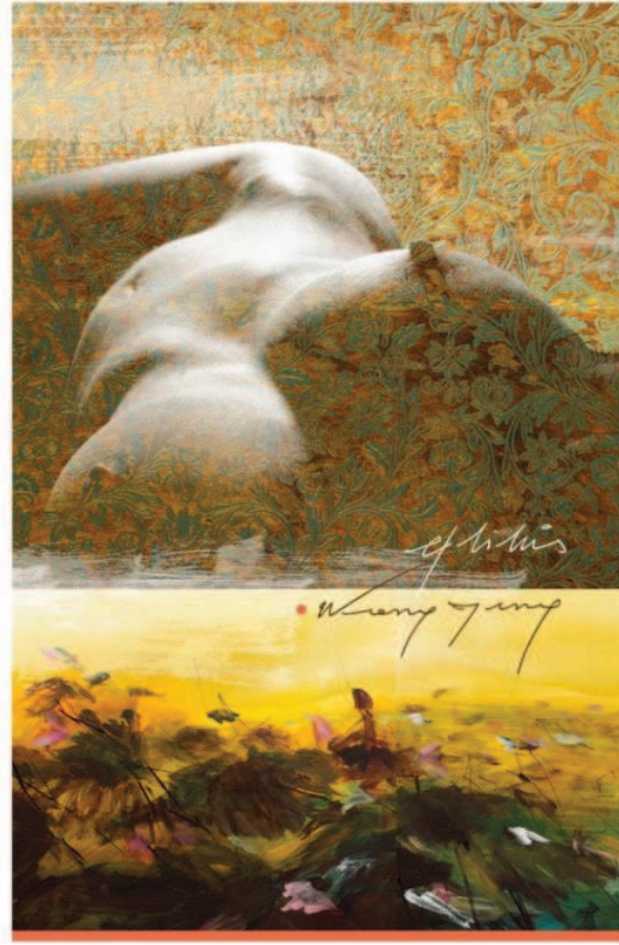
Resim 22. Martin R. Baeyens, Belçika, L1, (91 x 92 mm), Yılı Bilinmiyor.

Resim 22’de geleneksel ile çağdaşın entegrasyonu aşamasında son derece başarılı ve etkili eserlere imza atmış olan Belçikalı sanatçı Martin R. Baeyens’in taş baskı ekslibrisi görülmektedir.

Resim 23. Jan Halla, Çekya, L1, (78 x 87 mm), Yılı Bilinmiyor.

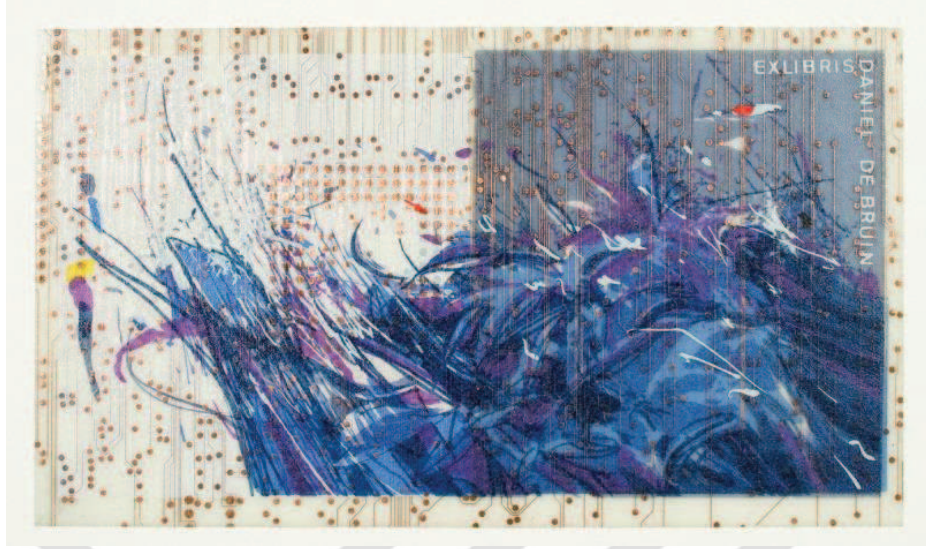
Taş baskı tekniğinin geleneksel yapı özelliklerini ve lezzetini üzerinde barındıran, Jan Halla imzalı ekslibris Resim 23'te görülmektedir.

Resim 24. Martin R. Baeyens, Wang Ying, CGD, (194 x 127mm), 2017/2018

Resim 24'deki eser Belçikalı sanatçı Martin R. Baeyens'in henüz çok yeni bir çalışmasıdır. CGD (Bilgisayarda Tasarım) tekniğine nitelikli bir örnek eserdir.

Resim 25'te yine Belçikalı sanatçı Martin R. Baeyens'in elektronik devrelerin görüntüsü üzerine Serigrafi Baskı tekniğiyle çalıştığı bir eseri görülmektedir. Bu eser deneysel amaçlı yapılan çalışmalara nitelikli bir örnektir.

Resim 25. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD +S1, (90 x 160mm), Çağdaş Sanatlar Müzesi/Türkiye

2.3.4. Diğer Simgeler/Other Abbreviations

Özgün / Original

M = Monotip (Tek Tip) Baskı / Monotype

B = Görme Engelliler İçin Kabartma Baskı / Braille printing

MT = Karışık Teknik / Mixed technique

TNC = Sınıflama Dışı Teknik / Technic no classification

4 / = Kalıp Sayısı (4/C3 = 4 kalıplı çukur baskı) / Number of plates used

/ 2 = Renk Sayısı (S/2 = iki renkli sergrafi baskı) / Number of colours used

/col. = Elle Renklendirme / Hand coloured

2.4. Ekslibris Koleksiyonculuğu

Uzun bir süre sahibine göre tasnif edilmiş olan ekslibrisler, 1800'lü yılların ortalarında sanatçısına göre tasnif edilmeye başlanmıştır. Teknolojinin gelişmesi, ekslibrislerin bir araya toplanması ve muhafaza edilmesi açısından çok önemli bir etken olmuştur. Çünkü artık ekslibrisler hangi teknikle üretilmiş olursa olsun, dijital ortamda taranarak, bir veri tabanında güvenli bir şekilde saklanabiliyor.

İletişimin çok hızlı ve sağlıklı sağlandığı günümüzde, ekslibris koleksiyonlarındaki eserler birer birer taranmak suretiyle, dijital görüntüleri dijital ortam sunucularına aktarılıp, internet ortamına taşınmaktadır. Bu vesile ile pek çok

kurum, bu tür dijital koleksiyonu bünyesinde barındırmaktadır. Teknoloji, sanal ortamda bu tür koleksiyonlara kolaylıkla erişip görüntüleme ve araştırma olanağı sunmaktadır. Dijital ekslibris koleksiyonlarına ulaşabilmek için, FISAE üyesi uluslararası ekslibris derneklerinin veb sayfaları ziyaret edilebilir.

Herhangi bir cismin koleksiyonunu yapmak yalnızca o şeye sahip olmak değil, coşkulu bir şekilde bir birikimi paylaşmak, onu koruyarak sürekliliğini sağlamak adına sarf edilen çaba, verilen mücadeledir. Ekslibris koleksiyonculuğunun tarihinin 19. Yüzyılın sonlarına rastladığına değinen Pektaş; özgürlük ve eşitlik hareketlerine sahne olan bu dönemde kitap mülkiyetinin aristokratların tekelinden çıkmış olmasının doktorlara, avukatlara, kütüphanecilere, mimarlara ve toplumun diğer saygın meslek sahiplerine kütüphaneler oluşturma olanağı sunduğunu belirtmektedir. Teknolojinin sunduğu kolaylıkların baskı maliyetlerini düşürmesi, kütüphanelerin ve kitap tutkunlarının artmasına neden olarak, ekslibris dünyasının değerli bir figürü olan koleksiyonculuğu ortaya çıkardığını vurgulayan Pektaş; bir koleksiyonerin belirli tür ekslibrislerle koleksiyonunu oluşturmaya çalışabileceği gibi, genel olarak tüm erişebildiklerini toplama eğiliminde de olabileceğini, yönelimler eskilere ya da çağdaş çalışmalara veya sadece bir tek ülkeye ya da sadece belirli bir döneme, sadece belirli bir üsluba ait işlerden oluşabileceğini, hedeflenen koleksiyona göre maliyetin değişebileceğine dikkat çekmektedir (Pektaş, 2014).

Ekslibris koleksiyoncuları, koleksiyonlarını zenginleştirebilmek için sahaflarla sürekli bağlantı içinde olup, bilinçli sahafların da bu konuda özenli davranışlar göstererek, kitaplarla gelen ekslibrisleri meraklıları için muhafaza ettikleri görülmektedir. Gerekli azim ve sabrı göstermek koleksiyoncunun işini biraz daha kolaylaştıracaktır.

Koleksiyona katılan ekslibrislerin altına ya da arkasına sanatçısı, yapıldığı tarih, yapılış tekniği, kimin için yapıldığı ve kaç adet basıldığı kurşun kalem ile yazılmalıdır. Koleksiyona katılan ekslibrislerin tasniflenmesi ve uygun şartlarda muhafaza edilmesi de son derece önemlidir. Ekslibrislerini cilt yaptırarak arşivleyen koleksiyonerler de mevcut olup, zarflar ya da kutular içerisinde de saklanabilir. Burada dikkat edilmesi gereken en önemli unsur, düzgün bir tasnifleme işlemidir.

Ekslibris koleksiyonculuğunda değiş tokuş geleneği son derece etkili bir yöntemdir. Kongreler, yarışma ve dernek toplantıları bu anlamda sınırsız olanaklar sunmaktadır.

2.5. Ekslibris Değiş Tokuş Mektubu

Ekslibris sanatçıları ve koleksiyoncuları, sahip oldukları ekslibrislerin listesini de ekleyerek yurtdışındaki sanatçıları ve koleksiyoncularla mektuplaşarak, değiş tokuş yaparlar. Bu bir gelenektir.

“Sayın

Size 5 ekslibris gönderiyorum; lütfen değişmek için karşılığında aynı kalite ve sayıda ekslibris gönderiniz ve ekslibrislerinizin sanatçısını ve yılını belirtiniz. Eğer değiş tokuş istemiyorsanız lütfen bunları geri yollayınız. Gnderecekleiniz için şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla...” (Pektaş, 2004).

Günümüzde artık eskiden olduğu gibi çok sık mektuplaşma yapılmadığından, ekslibris sanatçıları ve koleksiyoncuları sosyal medya aracılığı ile iletişime geçip posta ve kargo yoluyla da değiş tokuş işlemini gerçekleştirmektedirler.

2.6. Ekslibris Kurum ve Kuruluşları

1880 yılında İngiltere’de, daha sonraları Tabley Lord’u diye de anılan J. Leicester Warren tarafından “Warren’in Rehberi” olarak da bilinen, “Ekslibris alışmaları İçin Bir Rehber” hazırlanmış; sanatçılara, ekslibris sınıflaması yapılmıştır. Ayrıca bu rehberde eski örneklere de yer verilmiştir. (Castle, 1893, 16).

1891 yılında Londra’da “Ekslibris Topluluğu” adında ilk koleksiyoncular derneği kurulmuştur. 1891’de Almanya’da, 1894’de Fransa’da, 1908’de İşvire ve İtalya’da, 1918’de ise Belçika’da kurulan ekslibris dernekleri, basılmış kitaplarıyla, eğitici bülten ve belgeleriyle ekslibris için önemli gelişmeler sağlamışlardır. Zamanla bu dernekler çoğalmış, üyelerinin ülke sınırlarını aşacak boyutta ekslibris değişiminde bulunabilmeleri için dergiler, adres listeleri yayımlamışlar, yarışmalar düzenlemişlerdir (Butler, 1990, 10).

2.6.1. Türkiye’ deki Ekslibris Dernekleri ve Çalışmaları

2.6.1.1 İstanbul Ekslibris Derneği

1997 yılında kurularak yaşamını aktif bir şekilde devam ettiren İstanbul Ekslibris Derneği; ekslibrisin bir sanat dalı olarak gelişmesi ve yaygınlaşması için faaliyetlerde bulunmak, sanatçılar, tasarımcılar, kitapseverler ve koleksiyoncular arasında dayanışma sağlamak, kitaba ve baskı resme ilgi uyandırmak, Türk kültürü ve Türk sanatını yurt dışında tanıtmak ve Ekslibris konusundaki Türk mirasını korumak amacıyla çalışmalarına başlamış ve 204 üyesi, 29 onur üyesi ile faaliyetlerini sürdürmektedir. İstanbul Ekslibris Derneği başkanı Prof. Dr. Hasip Pektaş; derneğin çok sayıda ulusal ve uluslararası faaliyet gerçekleştirdiğini, 2000 yılında FISAE Uluslararası Ekslibris Dernekleri Federasyonu üyesi olduğunu, 2014 yılında dünyadaki 10 müzeden biri olan İstanbul Ekslibris Müzesi’ ni Işık Üniversitesi Maslak yerleşkesi’ nde kurmuş olduğunu ve 2010 yılında da 40 ülkeden 280 katılımcının yer aldığı 33. FISAE Uluslararası Ekslibris Kongresi’ ni İstanbul’ da profesyonelce ve başarıyla gerçekleştirmiş olduğunu belirtmektedir (<http://www.aed.org.tr/>).

2.6.1.2 İstanbul Exlibris Akademisi Derneği

“İstanbul Exlibris Akademisi Derneği 1992 yılında 6 Türk Exlibris sanatçısının yurtdışında “International Christopher Columbus Contest” adlı Uluslararası Ekslibris Yarışmasına katılmaları için sanat elçiliği yapan Latife Baştuğ başkanlığında 13 Ağustos 1998’ de İstanbul’ da kurulmuş; evrensel değerlerle üretilmiş, nitelikli sanat yapıtlarına ulaşmayı hedefleyen, anlayış ve eğitim farkı gözetmeksizin, sanatçıları, özgün sanat yapıtları üretimi konusunda desteklemeyi ilke edinmiştir” (<http://www.exlibrisakademisi.com>, 22.04.2017).

2.6.2. Uluslararası Ekslibris Federasyonu – FISAE

FISAE, Fransızca Fédération Internationale des Sociétés d'Amateurs d'Ex-Libris sözcüklerinin kısaltmasıdır. İlk 1953 yılında Avusturya' nın Kufstein kentinde düzenlediği kongresiyle eski libreli koleksiyoncu topluluklarının uluslararası federasyonu olarak faaliyetlerine başlamıştır. Dünyanın farklı bölge ve ülkelerinde

kurulan ekslibris dernekleri ortak çalışma ilke ve disiplinine sahip olabilmeleri için, FISAE' ye üyeliklerini kabul ettirebilmeleri gerekmektedir.

FISAE' ye Bağlı Kuruluşlar:

Amerika Birleşik Devletleri: American Society of Bookplate Designers and Collectors

Arjantin: Gente Amiga Del Ex-Libris (GADEL)

Avustralya: Australian Bookplate Society, New Australian Bookplate Society

Avusturya: Oesterreichische Exlibris-Gesellschaft

Almanya: Deutsche Exlibris-Gesellschaft, Pirckheimer-Gesellschaft

Belçika: Graphia

Bulgaristan: Association Free Art, Association of Exlibris Friends in Bulgaria

Çekya: Spolek Sberatelů a Pratel Exlibris

Çin Halk Cumhuriyeti: The China Exlibris Association, The Hong Kong Exlibris Association, The Shanghai Fu Xian Zhai Exlibris Society, The Taiwan Exlibris Association

Danimarka: Dansk Exlibris Selskab

Estonya: Eesti Eksliibriseühing

Finlandiya: Exlibris Aboensis, Suomen Exlibrisyhdistys

Fransa: Association Française pour la, Connaissance de l'Ex-libris

Hollanda: Exlibriswereld

İngiltere: The Bookplate Society

İspanya: Asociación Andaluza de Exlibristas, Associació Catalana d'Exlibristes

İsveç: Svenska Exlibris Foreningen

İsviçre: Schweizerischer Exlibris Club

İtalya: Associazione Italiana Exlibris

Japonya: The Nippon Exlibris Association

Litvanya: Lietuvos Exlibrisininku Klubas

Lüksemburg: Société Grand-Ducale des Amateurs de 'Ex-libris

Macaristan: Kisgrafika Barátok Köre

Meksika: Asociación Mexicana de Exlibris

Polonya: Museum Zamkowe w Malborku

Portekiz: Academia Portuguesa de Exlibris
 Romanya: Asociatia Romana Pentru Ex-libris
 Rusya: IUSAB / Exlibris Section, Russian Ex-libris Society
 Sırbistan: Belgrade Ex-libris Circle
 Slovakya: Slovenka Spolocnost Exlibristov
 Slovenya: Drustvo Exlibris Sloveniae
 Türkiye: İstanbul Ekslibris Derneği
 Ukrayna: Ukrainian Exlibris Club

2.6.3. Ekslibris Müzeleri

Müzeler; kültürel, bilimsel, tarihsel ve bilimsel açıdan değerler taşıyan eserleri ya da nesnelere koruyup sergileyen kurumsal alanlardır. Ekslibrisler de bu değerleri ve nitelikleri üzerinde bulundurmasından dolayı; toplanıp, muhafaza edilip, sergilenen sanat eserleri olarak kabul görmektedir. Sürekli yaygınlaşan ve üretimi artarak süren ekslibris çalışmaları, müzelerce toplanıp korunarak gelecekleri garanti altına alınmakta, yeni kuşakların bu kültürel ve sanatsal birikimden yararlanmaları sağlanmaktadır.

Dünyanın önemli ekslibris müzelerinin çoğu bu sanatın doğduğu topraklar olan Avrupada yer almaktadır.

Ekslibris koleksiyonuna sahip bazı kurumlar ve ekslibris müzeleri

Almanya, Mainz Gutenberg Müzesi

Belçika, Sint-Niklaas Sint-Niklaas Müzesi

Bulgaristan, Sofya Bulgaristan Ekslibris Merkezi

Çin, Şangay Fu Xian Zhai Ekslibris Müzesi

Danimarka, Frederikshavn. Frederikshavn Ekslibris Müzesi

Fransa, Nancy Nancy Kütüphanesi

İtalya, Ortona Mediterraneo Ekslibris Müzesi

Polonya, Malbork Malbork Kalesi Müzesi

Rusya, Moskova Moskova Ekslibris Müzesi

Ukrayna, Odessa Lewych Müzesi

Türkiye, İstanbul İstanbul Ekslibris Müzesi

Danimarka Frederikshavn Müzesi, Ekslibris sanatının tüm tarihini içeren, yaklaşık bir milyon ekslibrisi bünyesinde barındırmakta olup; ‘art-exlibris.net’ adresinden ulaşılabilmektedir, 450.000 ekslibris sanal ortamda görülebilir.

2.6.4. Türkiye’ nin ilk Ekslibris Müzesi (İstanbul Ekslibris Müzesi)

Dünyada çok az sayıda bulunmakta olan Ekslibris müzelerinden biri de İstanbul Ekslibris Müzesi’dir. Müze, İstanbul Ekslibris Derneği’nin girişimleriyle 2008 yılında İstanbul Grafik Sanatlar Müzesi (IMOGA) bünyesinde kurulmuş, daha sonra Işık Üniversitesi Maslak Yerleşkesi’ne taşınmıştır. İstanbul Ekslibris Müzesi arşivinde 14.000’in üzerinde eser bulunmakta olup, her geçen gün arşiv zenginleşmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. EKSLİBRİS SANATINDA DİJİTAL TEKNOLOJİNİN KULLANIMI

İnsanın doğayı taklit, yansıtmaya ve yorumlama isteği sanatın var olma sürecine liderlik etmiştir. Bu cümleyi destekleyen ilk bulgular mağara duvarlarına resmedilen hayvanlar, nesnelere ve devinimsel aktiviteler olsa da daha sonra, insanla birlikte kendilerini ifade etme biçimlerinin de değiştiği görülmektedir. Sanatı, bir duyumsamanın, tasarımın, güzelliğin ifade edilmesinde kullanılan yöntemlerin tümü olarak tanımlamak doğru olacaktır. Sanat kavramı; var oluşundan günümüze kadar organik bir yapı gibi, gelişen teknolojinin beraberinde getirdiği bir takım unsurları da özümseyip, değişime uğrayarak, dijital tabanlı sanatın ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Teknoloji ve Sanat kavramlarını birlikte kullandığımızda; ilk akla gelen şeyin; tasarım ve uygulama süreçleri, sunum ve sergileme yöntemleri, üretimin tüketimi ve muhafaza edilme olanakları olacaktır. Geleneksel çalışma yöntem ve tekniklerinde bu disiplin bilindiği için sanatçı yoluna kaygılarını bilerek çıkabilmektedir. Ancak, teknoloji tabanlı dijital enstrümanların kullanımı sanatçıyı, karşılaşabileceği bir takım sürprizlere karşı olası tedbirler almaya mecbur bırakabilir. Şöyle ki; teknolojik estetik algı ile beraber oluşan mantalitenin bilimsel ve sanal yönü geleneksel tabanlı estetik algıyla ciddi bir çatışma içinde olabilir, sanat eserinin doğasının değişimi yeniden şekillenebilir, Postmodern bir yaklaşım içerisinde teknoloji tabanlı dijital sanat eserleri, sanatçıyı ve sanat eseri tüketicisini yaratıcılık algısı üzerine farklı arayışlara götürebilir.

İnanılmaz bir hızla gelişmekte olan teknoloji ile kendine özgü kuralları ve iç disiplini olan sanat arasındaki etkileşimin boyutları hangi aşamada olursa olsun; teknolojinin yeni kuşak sanatçılarına keşfedilmeyi bekleyen kocaman bir alan sunduğunu da unutmamak gerekir.

3.1. Dijital Teknolojinin Yaşamımıza Girişi

Günümüzde teknolojinin göstermiş olduğu gelişim ve yaşamımızda sebep olduğu değişimler göz ardı edilemez boyuttadır. Gündelik yaşamda, bilimde, eğitimde ve sanatta meydana gelen bu değişimlere çoğu kere çok kolay ve hızlı bir

şekilde uyum sağlamak mümkün olmayabilir. Teknolojik gelişmenin etkilerinin yaşamımıza katmış olduğu kolaylıkların yanı sıra, beraberinde getirdiği tehlikeleri de unutmamak gerekir. Teknolojik enstrümanlar sayesinde anında bilgiye ulaşmak ve dünyada yaşanan gelişmelerden anında haberdar olmak çok güzel. Fakat, bilginin doğruluğundan emin olmak gerekir. Sosyolojik açıdan bakıldığında, teknoloji sayesinde bireyin toplumsal bilincinin de değişim gösterdiği, çevrelerindeki olaylara karşı daha duyarlı oldukları görülmektedir. Gelişim ve değişim sonrasında; televizyon, radyo, internet gibi kitle iletişim araçlarıyla daha geniş kitlelere ulaşılabilir.

İnsanoğlunun temel gereksinimlerinden belki de en önemlisi bilgidir. İnsan, bu ihtiyacını karşılamak için inanılmaz bir çaba göstermek durumundadır. Pek çok bilim dalı kendi alanında bilgi üretmeyi hedefler. Sanatında insan zihninin bir etkinliği olduğunu düşünürsek, gelişmesi ve daha etkin hale gelebilmesi ancak bilgilenme ile olacaktır.

“Bilindiği gibi, çağdaş bilgi kuramına göre bilgi, nesnel gerçeğin insan beynindeki yansımasıdır. İnsan bilgisinin sınırı yoktur. Bilgilenme süreci, insan bilincini sürekli olarak geliştirmektedir. Daha önce, karşıt oldukları ileri sürülmüş olan ‘teori’ ve ‘pratik’, bilgi kuramı açısından birlik içindedir ve birbirinden ayrılmazlar. Teori pratiği, pratik de teoriyi etkiler ve böylece insan düşüncesi, her alanda sürekli olarak gelişir. İnsan bilgisi, nesnel gerçeği yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda onu yaratır. Duyularımıza dayanan sezgisel bilgi, soyut düşüncemizin oluşumunu hazırlar. Her düşünce akımına göre, bir bilgi kuramının varlığı, bilgi kavramının önemi açısından da bir ölçüttür”(Özsezgin, 2000, 2).

Bankacılık, sağlık, hukuk, eğitim, sanat, vb. birçok alanda sahada olmadan evimizden tüm hizmetleri alabildiğimizi düşünürsek; dijital teknolojinin günümüzde ne derece bir yoğunlukta kullanıldığını, insan yaşamına nasıl entegre edildiğini görebiliriz.

3.1.1. Teknoloji Sanat İlişkisi

Sanat kavramının, varoluşundan bu güne dek olan serüveni gözlemlendiğinde, oldukça fazla ve kararlılık gösteremeyen etken tarafından etkilendiği; bu durumdan dolayı, kendini ifade etme ve yeni çıkışlar bulma girişiminden dolayı toplumların, kültürlerin ve yaşama ait işaretlerin bulgularını geleceğe taşıması açısından oldukça önemli bir misyona sahip olduğu görülmektedir.

Bazen tepki olarak, bazen de destek olarak, sayısızca etken sanatsal hareketlere yön ve ivme kazandırmaktadır.

Sanat primitif dönemden bronz çağına, Antik Yunan ve Mısır döneminden Rönesansa, Leonardo Da Vinci'den Andy Warhol'a ve bugünkü pozisyonuna gelene dek, teknolojik ve bilimsel gelişimin etkisiyle farklı değişimler göstermiştir. Sanat ve teknoloji arasındaki organik bağın paleolitik çağa kadar uzandığı görülür. İnsanın birtakım ihtiyaçlarını karşılayabilmesinden sonra, estetik ve güzel olanı bulma dürtüsüyle sanata yöneldiği görülmektedir. Sanatın teknolojiyle etkileşimine en güzel örneklerden biri olan Sanayi Devrimi sonrasında oluşan ve bugün dahi yaşamımızı etkileyen Modernizm olmuştur.

Yaratıcılık aslında bir süreçtir ve var olabilmesi için de tetikleyici etkenlere ihtiyaç vardır. Bilim ve teknolojinin bizlere sunduğu olanaklar iyi değerlendirilir, yaratma ve uygulama süreçlerinde geleneksel birikimle doğru harmanlanırsa çağdaş ve modern algı çerçevesinde eserler üretilebilir.

2.1.2. Bilgisayar Teknolojisi ve Sanat

Yaşamın her alanında, özellikle insan yaşamında birçok aktivitenin daha kolay ve kusursuz bir şekilde hayata geçirilmesi aşamasında teknolojik araç, gereç ve donanımın olumlu etkileri yadsınmaz. Sanatsal üretimin de kendi iç disiplinine, kurallarına uymak koşuluyla ve estetik kaygıyı yitirmeden; teknolojiyi ve beraberinde getirdiklerini kullanmak son derece mantıklı görünmektedir. Bilgisayar, sanatın hangi alanında kullanılırsa kullanılsın, daima bir destek ünitesi olarak konum almakta ve mutlaka teknoloji tabanlı başka enstrümanlarla birlikte kullanılmaktadır. Biliyoruz ki, 'Enter' tuşuna basıldığında hemen o anda sanat eseri tasarlayıp üreten bir program ve bilgisayar günümüz teknolojisinde henüz üretilmiş değildir. Donanımlar her ne kadar kusursuz ve çağdaş olursa olsun, sanat eseri tasarlayıp üretebilmek için; sanatı yaşam biçimi olarak tercih etmiş, aynı zamanda teknolojik donanıma hakim bireylere ihtiyaç duyulur. Her alanda insan yaşamını kolaylaştırmak, zaman kaybını azaltmak ve yapılabilecek hata oranını en az seviyeye düşürmek adına var olan bu teknoloji anlayışının risk oluşturabilecek özellikleri de unutulmamalıdır. Bu teknoloji ile hazırlanan tasarım ve üretimlerin ya da dijital bir koleksiyonun her an kaybolma riski vardır.

“Geleneksel teknik ve yöntemlerle yaratılan sanat eserlerinde üretim aşamasında geçen süreç günlerce sürerken bilgisayar teknolojisi ve donanımlarıyla bu süreci dakikalara kadar indirmek artık mümkün olmuştur. Bilgisayarın sunmuş olduğu farklı ifade biçimleri sanatçılar için yeni arayışlara, deneysel aktivitelere, sıra dışı sunumlara olanak sunmuştur. Bilgisayar teknolojisi, sadece baskı, resim, fotoğraf, video, müzik ve heykel gibi sanatın geleneksel formlarını dönüştürmekle kalmamış, internet sanatı, yazılım sanatı, piksel sanatı, dijital sergilemeler ve sanal gerçekçilik gibi tüm yeni formların da sanatsal çalışmalar olarak kabul edilmesini sağlamıştır” (Çokokumuş, 2012, 51).

Sanatçı, plastik sanatların hangi alanında eser üretiyor olursa olsun, temel tasarım ilke ve elemanlarını kurallarına uygun kullandığı gibi, estetik kaygı ve duyarlılığını yitirmeden çalışma disiplini kontrol edebiliyorsa; geleneksel yöntem ve teknikleri ya da çağdaş diye nitelendirilen bilgisayar teknolojisini kullanmaması için olumsuz bir durum söz konusu değildir.

3.1.3. Ekslibris Sanatında Dijital Teknolojinin Kullanımı

Baskı resim sanatı; hem geleneksel hem de teknolojik yöntem ve teknikleri ve bu tekniklerle üretilmiş nitelikli eserleri içerisinde barındıran bir sanat dalıdır. Geleneksel ve çağdaşın buluşmasına olanak veren baskı resim sanatı, farklı arayışlara ve yeniliklere oldukça elverişlidir. Özellikle tasarım aşamasında; hangi baskı tekniği kullanılacaksa tasarımın da o tekniğin kendi iç disiplinine uygun yapılması gerekiyordu.

Yaşamın her alanında olduğu gibi, sanat dünyasında da teknolojik gelişim süreci sonrasına meydana gelen değişim bir anda özümsememiştir. Sanat eserinin oluşum süreci ele alındığında, tasarım ve uygulama aşamalarında geleneksel yöntemlerle dijital yöntem ve teknikler karşılaştırılmış, dijital yöntem ve tekniklerle üretilen estetik değerlere sahip sanat eseri olma özelliği taşıyan çalışmalara rastlamak mümkündür.

Ekslibris sanatında özellikle serigrafi baskı tekniği için dijital teknolojinin kullanımını tasarım ve film hazırlama aşamalarında oldukça geniş olanaklar sağlamaktadır. Dijital tabanlı bir ekslibris tasarlarken sanatçı, öncelikle neyin amaçlandığı çok net bir şekilde koymalıdır. Sanatsal ve entelektüel nitelikler teknik

bir anlayışla harmanlanmalıdır. Çünkü böylesi bir modern ortamda tasarım yapmak, bir görüntüyü tarayıp üzerinde birkaç tipografik karakterin kullanılmasının önüne geçmektedir.

Belçikalı sanatçı Martin R. Baeyens; geleneksel tekniklerde olduğu gibi, dijital tekniklerde de ekrana aldığı dokümanları sanat eserine dönüştürmeye başlamadan önce bir hazırlık çalışması planlaması ve uygulamasının çok önemli olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca; iyi bir sanatsal sonuç elde etmek için, taranmış belgeler, çizimler, eskizler ve fotoğraflar - orijinaler - profesyonel bir şekilde, doğru sırada veya katmanda kullanılmasının bir zorunluluk olduğunu belirtmektedir. Bilgisayar programları sayısızdır ve pratikte kullanımı kolaydır. Çok fazla miktarda filtre ve yazı tipi seçeneğine ulaşmak mümkündür. Kaliteli işler üretmek için farklılıklara duyarlı olmak gerekir. Dijital ortamdaki yazı karakterleri sanatçı için bazen yeterli olmayabilir. Eğer sanatçı iyi bir teknik deneyime sahipse, CGD ekslibris yeterli kalitede olabilir. Ancak bu yeterli değildir, sanatçı teknolojik olanakları kullanarak kimliğini ortaya koymalıdır. “Dijital virtüözlük” sanatsal anlamda kaliteli eserler üretmek için kesinlikle tek başına yeterli değildir. Sanatçı, döneminin teknolojisini kullanarak, teknik ve estetik açıdan nitelikli bir eser yaratırken, bir yandan da kendi kimliğini de ortaya koymak zorundadır.

3.1.4. Türkiye’ de Dijital Platformda Çalışan Ekslibris Sanatçıları

Türkiye’ de dijital ortamda nitelikli çalışmalar üreten sanatçıların başında geleneksel baskı tekniklerini de etkili kullanabilen ve nitelikli eserler üreten, İstanbul Ekslibris Derneği Başkanı Prof. Dr. Hasip Pektaş’ın adını söylemek doğru olacaktır. Sanatçı; içindeki yaratma isteğine cevap verirken, gerek tasarım gerekse uygulama aşamalarında teknolojiyi ve dijital olanakları son derece etkili kullanmaktadır (Resim 26, Resim 27).

Resim 26. Hasip Pektaş, Türkiye, CGD, (80 x 120 mm), 2017

Resim 27. Hasip Pektaş, Türkiye, CGD, (130 x 91 mm), 2004

İstanbul Ekslibris Derneği üyesi Alperen Güldü, farklı kompozisyon anlayışı ve dokusal etkilerini dijital ortamda hazırlayıp ortaya koyduğu ekslibrisleriyle ulusal ve uluslararası birçok nitelikli yarışmada ödül almış sanatçılarımızdandır (Resim 28).

Resim 28. Alperen Güldü, Türkiye, CGD, (81 x 57 mm), 2014

Dijital platformda başarılı çalışmalara imza atmış olan sanatçılarımızın gözlemlenen en belirgin özelliklerinden biri de, genç kuşak sanatçılar olmalarıdır. Bunun nedenlerinin başında, teknolojik ve dijital gelişim-değişim sürecinin tam merkezinde olgunlaşıyor olmalarıdır.

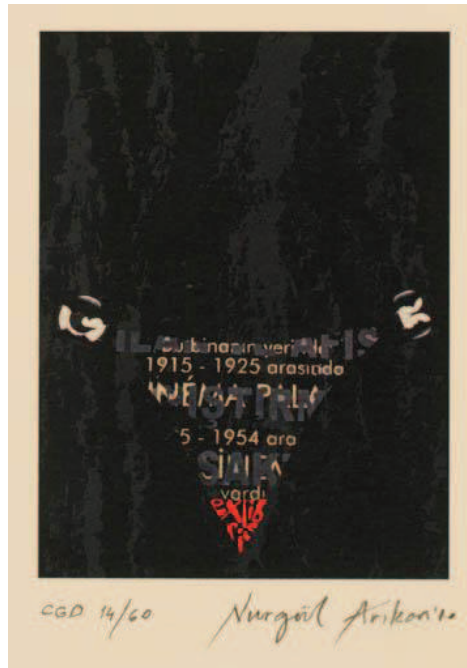
Resim 29. Elif Varol Ergen, Türkiye, CGD, (132 x 98 mm), 2010

Elif Varol Ergen (Resim 29), Ozan Uyanık (Resim 32), Tezcan Bahar (Resim 33), Onur Aşkın (Resim 34) nitelikli ekslibrisleriyle dikkat çekmektedir.

Resim 30. Murat Ertürk, Türkiye, CGD, (95 x 120 mm), 2011

Dijital unsurları etkili kullanan ve estetik kaygıdan uzaklaşmadan sanatsal üretimde bulunan Murat Ertürk (Resim 30) ve Nurgül Arıkan (Resim 31) dijital ortamda ekslibris sanatına katkı sağlayan sanatçılarımızdandır.

Resim 31. Nurgül Arıkan, Türkiye, CGD, (109 x 77 mm), 2010

Dijital teknolojiyi özümseyerek yaşamına katmış olan ve hala öğrenme çabası içinde çalışmalar yapmakta olan yeni kuşak baskı resim sanatçılarımız, uluslararası pek çok nitelikli yarışma ve etkinliklerde ödüller almış ve almaya devam etmektedirler.

Resim 32. Ozan Uyanık, Türkiye, CGD, (128 x 82 mm), 2012

Resim 33. Tezcan Bahar, Türkiye, CGD, (80 x 110 mm), 2015

Resim 33'te görüldüğü gibi Onur Aşkın, geleneksel Türk tiyatrosundan orta oyunu karakterlerini çağdaş tasarım ve uygulama tekniği kullanılarak çalışmasını

oluşturmuştur. Görülüyor ki; teknik ve çalışma disiplini her ne kadar dijital teknoloji tabanlı olsa bile, sanatçı çalışacağı temayı belirlerken, kültürel mirastan ve geleneksel tavırlardan yararlanabiliyor. Özellikle yeni kuşak sanatçıların tarihi, kültürel ve mitolojik konuları irdeleyip ele alması, popüler temaların ardına takılmıyor olması da bu alanda yaratılan eserlerin ve sanatçısının uzun soluklu kalmasını sağlamaktadır.

Resim 34. Onur Aşkın, Türkiye, CGD, (117 x 92 mm), 2013

3.1.5. Dünyada Dijital Platformda Çalışan Ekslibris Sanatçıları

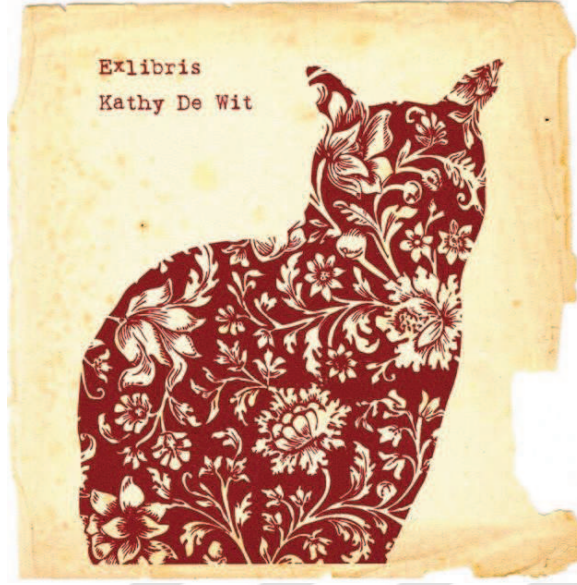
Sanatsal anlamda dünyada ülkemizden çok daha önce kullanılmaya başlanılmış olan dijital baskı resimler, geleneksel yöntem ve tekniklerle üretilmiş olan çalışmaların arasında kendini kısa sürede kabul ettirmiş ve ekslibris sanatında da nitelikli eserler ortaya konulmuştur. Avrupalı bazı baskı resim sanatçıları; klasik ve geleneksel yöntemlerle yapılan sanatın estetik kaygısını dijital platformda beklemenin pek doğru olmadığını söyleyerek, dijital disiplinin gelişen teknolojiyle

birlikte sürekli değişim içinde olduğunu vurgulamışlardır. Ancak sağladığı kolaylıklar ve kazandırdığı zaman birçok önyargının geride bırakılmasına ve teknolojinin sıkça kullanılmasına sebep olmuştur.

Polonyalı sanatçı Agnieszka Lipska' nın (Resim 37) Bercht Angerhofer adına hazırlamış olduğu ekslibris çalışması geleneksel teknik tadında nitelikli bir CGD üretimidir.

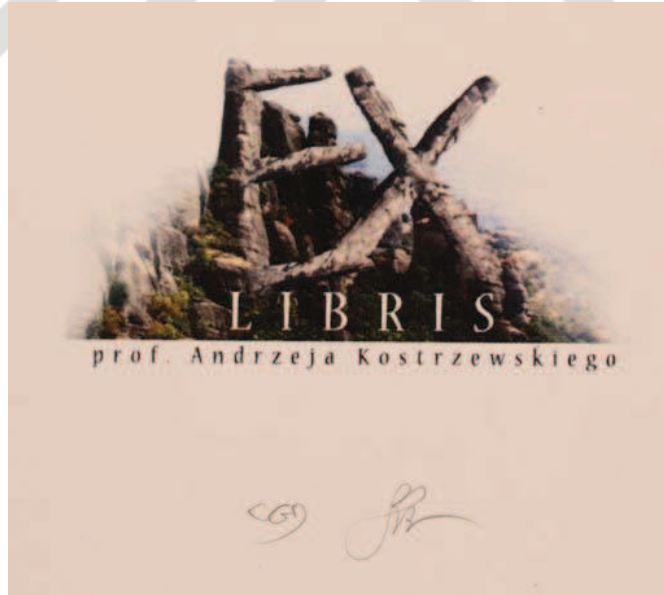

Resim 35. Agnieszka Lipska, Polonya, CGD, (89 x 71 mm), 2013

Resim 36. Ann Kestens, Belçika, CGD, (65 x 65 mm), 2006

Resim 36'da Belçikalı baskı resim sanatçısı Ann Kestens'in Kathy De Wit adına 2006 yılında hazırlamış olduğu dijital tasarım ekslibris çalışması bu alandaki iyi örneklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Resim 37. Katarzyna Barsczak, Polonya, CGD, (55 x 62 mm), Yıl bilinmiyor

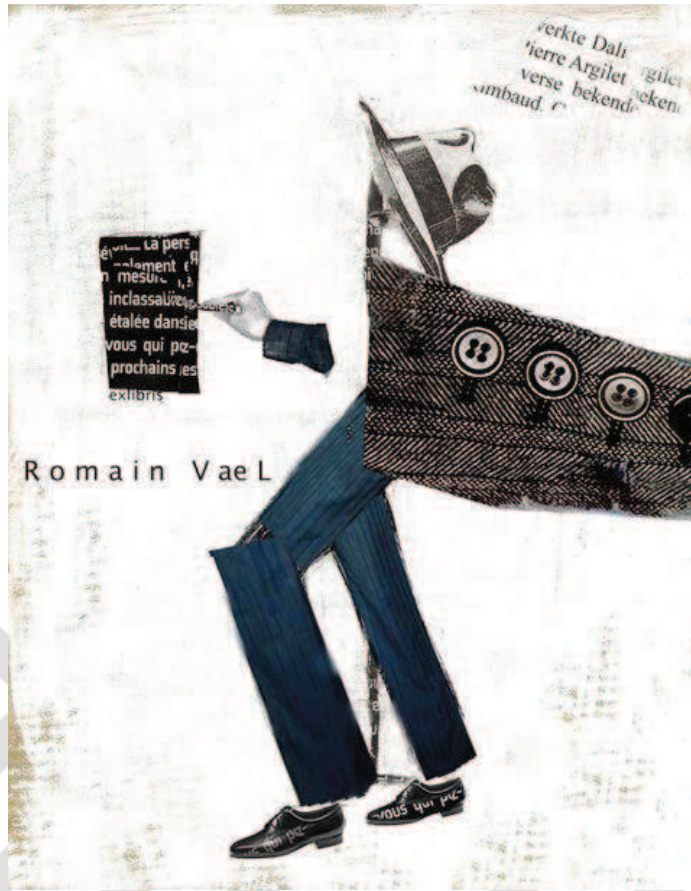
Resim 38. Krzysztof Marek Bak, Polonya, CGD, (69 x 62 mm), 2013

Geleneksel yöntemlerin aksine dijital ekslibris hazırlamak ve aynı ortamda baskı işlemini gerçekleştirmek için sanatçının atölye ortamına ihtiyaç duymaması, ev ya da ofis ortamında çalışılabilir olması, birçok baskı resim sanatçısının dijital sahada bulunmasının temel nedenlerinden biridir. Ayrıca; sanatçı hangi dönemde yaşarsa yaşasın, çağının kendisine sunmuş olduğu olanaklardan yararlanması kadar doğal bir şey olamaz. Ancak unutulmamalıdır ki; teknolojinin yaşamımıza kullanabilmemiz için sunduğu bir takım şeyleri kullanmak adına estetik kaygı ve disiplinden de uzaklaşmamalıdır.

Resim 39. Peter Dietzsch, Almanya, CGD, (140 x 97 mm), Yılı bilinmiyor

Belçikalı sanatçı Sophie Vael'e ait (Resim 42) ve Romain Vael adına hazırlanmış bu ekslibrisi, yine nitelikli çalışmalar arasında göstermek doğru olacaktır.

Resim 40. Sophie Vael, Belçika, CGD, (90 x 76 mm), 2006

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MARTİN R. BAEYENS

Aktif sanat yaşamına halen devam etmekte olan 1943 yılı Belçika doğumlu baskı resim sanatçısıdır. Sanatçının iyi bir Türk dostu ve Türkiye hayranı olduğunu geçmişte Türkiye’ de yapmış olduğu çalışmalar ve etkinliklerden bilmekteyiz. Sanatçı ile çok uzun yıllar öncesinde başlayan bir dostlukları olduğuna değinen Prof. Dr. Hasip Pektaş sanatçıyı şu cümleler ile ifade ediyor: “Yıllar önce eski para koleksiyonu içinde gördüğü beş liralık banknotumuz, sanatçıyı öylesine heyecanlandırmış olacak ki, üzerine serigrafı ile basılmış iki portre ve doğa esintileri ile “Ekslibris” olarak bize geri dönmüştür (Resim 41).

Bizler paranın üzerine baskı yapılır mı diye tartışalım, Martin R. Baeyens bu çağdaş yaklaşımı ve yorumu ile 2003 yılında Türkiye’de yapılmış olan 1. Uluslararası Ekslibris Yarışması’nda T.C. Kültür Bakanlığı Özel Ödülü’nü almıştır” (<http://www.hasippektas.com/MartinHk.html>).

Resim 41. Martin R. Baeyens, Belçika, S1/3, (50 x 110 mm), 2003

Prof. Dr. H. Müjde Ayan’ın 28.04.2008 tarihinde Baeyens ile ilgili kaleme aldığı bir katalog yazısında; “içimizdeki duyguları, coşkuları, öfkeyi yaratma aracı olarak gördüğümüz sanatsal üretimlerin bazen sergilerimizle, ama çoğunlukla da sosyal hayattaki bire bir yaşanan alış-verişlerle ve tecrübelerle sağlanmakta olduğunu vurguluyor. Bireyin üretkenliğindeki kaliteyi, yaşanan paylaşımların oluşturduğunu, bu ortamlarda bilgi birikimi, profesyonellik, ruhsal ve ahlaki zenginlik yönünden ne

kadar çok kişi bir araya getirilebilirse, bireyin kazanımının da o kadar çok artacağını belirtiyor. Fikirlerine inandığı kişiler arasında Martin R. Baeyens'i işaret ederek, tanıştığı ilk günden itibaren sergilemiş olduğu tecrübelerini, pozitif yaklaşımı ile Türk ekslibris sanatının gelişimine katkıda bulunduğunu" vurgulamaktadır.

Sanatçı, Türkiye'deki pek çok üniversite ve sanat kurumlarında atölye çalışmalarında bulunmuş, Türkiye'de ekslibris sanatının yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi yönündeki çalışmalara olumlu katkılar sağlamıştır (<http://www.hasippektas.com/MartinHk.html>).

4.1. Martin R. Baeyens' in Sanat Disiplini

Ressam, grafik sanatçısı ve tasarımcısı olan sanatçı; aynı zamanda alanında etkili bir baskı resim ve ekslibris üstadıdır. Belçika ve diğer ülkelerde çok sayıda sergiler açmış olan sanatçı, dünya çapında dokuz yüze yakın grup sergisinde de yer almıştır. Doksana yakın uluslararası sergi ödülü de bulunan Martin R. Baeyens'in "Ekslibris" alanında önemli ve özel bir yeri bulunmaktadır. Bugüne kadar, ipek baskı ağırlıklı olmak üzere, altıyüzelli civarında ekslibris üretmiştir. Kitaplara iliştilerle sahiplerini işaret etmesi beklenen bu küçük ebatlı sanat eserlerini yapma aşkını sanatçıya aşlayan kişinin ustası ve akıl hocası Gerard Gaudaen olmuştur.

"Martin R. Baeyens'in sanatsal mizacı, sanat anlayışı ve sanatsal öngörülerini incelediğinde; günlük yaşamındaki temizlik, titizlik ve düzenli olmak olgularının belirtilerini görmemek mümkün değildir. Sanatçı yaşının bir hayli fazla olmasına aldırmaz etmeden "hala söyleyecek çok sözü varmış gibi" çok çalışıyor, bakıyor, düşünüyor ve yaratıyor, sonsuz ilgisini baskı resim alanında öğretiyor ve iletiyor" (Benoit, 2006).

Geleneksel baskı tekniklerinin tamamını ustaca kullanabilen sanatçı, soyutlamanın insanın içinde yaşadığı dünyanın kalbinin, dünyanın tam merkezinde yer aldığını düşünerek, kendini yoğun bir teknik araştırma ve keşif seyahati içinde görmektedir. Martin R. Baeyens, kendi eserlerini kendi içinde bir sanat biçimi oluşturacak şekilde ustalaştığı ipek baskı tekniğiyle basmayı tercih etmiştir. "Bugün dijital teknolojiyi de etkili kullanan sanatçı, yazılım potansiyelini tümünü en ince ayrıntısına kadar öğrenmekle zaman kaybetmek istemediğinden, bir eserin kavramsal süreci tamamlandığında, bir bilgisayar teknisyeninin yanında ve eserin baskı

aşamasından sonra sonucun istediği şeye tam olarak denk geldiğini hissettiği ana dek çalışmasını sürdürmektedir. Bu mükemmeli arayış çabası, hem kavramsal hem de biçimsel yönden kusursuz eserler üretmeye adanmışlık, sanatçının yaşamında gözlemlenen en bariz unsurlardır” (Benoit, 2006).

Geçmişte yaptıklarının etkisinde kalmamayı, daima ileriye bakmayı prensip edinmiş olan Martin R. Baeyens, geriye bakmak yerine geleceği düşünmeyi tercih eden bir kişiliğe sahiptir. Kişisel web sayfasını takip edildiğinde, yeni çalışmalarının hemen sayfaya yerleştirildiği ve eskilerinin hemen kaldırıldığı görülmektedir.

4.2. Martin R. Baeyens Ekslibrislerinin Sanatsal Analizleri

Sanatçı; teknolojik dokular üzerine çok fazla araştırma ve uygulama yapmış olup, doğadan nesne dokularıyla iyi sentezlenmiş baskı resimler üretmiştir. Çok renkli peyzajlar ve bitki dokuları arasında elektronik devreler kullanarak tematik zıtlıktan yararlanmış, zengin içerikli ve derinlikli etkiler yakalamıştır. Martin R. Baeyens’ in ekslibrisleri form olarak incelendiğinde, resim alanını sınırlayan dikdörtgen ve karelerle karşılaşmaktadır. Her iki farklı form mutlaka kontrast form ya da renk ile birbirine bağlanmaktadır. Sanatçı, zeminde uygulayacağı alan düzenlemesini gerçekleştirdikten sonra; kullanacağı kolajın niteliğine uygun tipografik elemanları küçük alana yerleştirip, büyük alana taşıma yapmaktadır (Resim 42).

Resim 42. Martin R. Baeyens, Belçika, S1/3, (90 x 110 mm), 2006

Resim 42’de görülen eserde olduğu gibi, sanatçı her ne kadar teknolojik unsurları yoğun bir şekilde kullanıyor olsa bile; ritmsel ve armonik elemanları kompozisyonun genel yapısına ve renk-biçim özelliklerine göre küçük alanlarda kıvrak kalem ve fırça hamleleriyle kendisi üretmeyi tercih etmektedir.

Resim 43. Martin R. Baeyens, for Theo Houben, CGD 100 ex, 154 x 94, 2014

Resim 43'te görülmekte olan ekslibriste, doğadan bir canlının görüntüsünün yine doğadan başka bir canlının görüntüsü üzerine bindirmek suretiyle oluşturulduğu çalışma görülmektedir. Büyük alandaki görüntü içerisine kontrast metal dokusu yedirilmiş olup, küçük alandaki ritm dokusu ve rengi ile dengelenmiştir. Görüldüğü gibi bir sanat eserinde bulunması öngörülen temel tasarım unsurlarının hepsi bu çalışmada kullanılmıştır.

Resim 44. Martin R. Baeyens, CGD, Belçika, 70x150, 2011

Martin R. Baeyens eserlerinin genel tematik özelliği; doğa merkezli olması ve beraberinde tarih, teknoloji ve yaşama ait belirtilere dokunmasıdır.

Resim 45. Martin R. Baeyens, Belçika, S1/3, (90 x 110 mm), 2006

Sanatçının tüm baskılarında doğaya olan saygı ve duyarlılığı görmek mümkündür (Resim 45). Sanki resimden fırlayacakmış gibi duran dalgaların geri planı ve üst katmanı tipografik elemanlarla dengelenmek suretiyle çalışma oluşturulmuştur. Yine armonik düzen içerisinde lokal sarılar ve “ben buradayım” mesajını ileten kırmızı leke dikkat çekmektedir.

Geleneksel baskı teknikleri içerisinde ipek baskı tekniğiyle uygulama yapmayı tercih etmiş olan Martin R. Baeyens, teknik olarak ekslibrislerinde belirlediği zemin teması görüntüsü üzerine ipek baskı uygulamaktadır. Deneysel uygulamaları çok fazla tercih eden Sanatçı, bu çalışmalarında gerçek banknot (Resim 46), pul, müze bileti, mektup gibi gündelik yaşamda kullanılıp kaldırılmış olan

objelerin görüntüsü üzerine kendince ipek baskı müdahalelerde bulunarak tekrar yaşama geri kazandırmaktadır.

Resim 46. Something to talk about 16 CGD 26,5 x 49,5 42 x 59,4, 2004

Martin R. Baeyens ekslibrislerinin dijital tabanlı olanlarında; kullanmış olduğu kompozisyon elemanlarının göstermiş olduğu seyir yönünde tipografik elemanlar tasarlayıp, kullanıyor olması ve monokrom bir çalışmayı tek bir detay ile çok sesli hale getirmesi sanatçının en belirgin teknik özelliklerinden biridir (Resim 47).

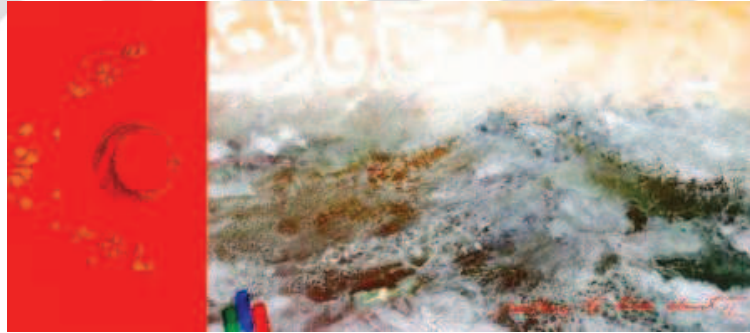
Resim 47. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, (97 x 64 mm), 2015

Martin R. Baeyens' in dijital tabanlı ekslibrislerinde her ne kadar doğadan hazır nesnelerin görüntüleri kullanılmış olsa bile, sanatçı kendi varlığını görüntü üzerindeki müdahalelerde vurgulamakta olup, hem görsel hem de teknik derinlik anlamda esere derinlik kazandırmaktadır (Resim 48).

Resim 48. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, (97 x 97 mm), 2017

Resim 49 ve Resim 51’de görülmekte olan ekslibrislerin her ikisinde de doğa merkezli tema ele alınmıştır.

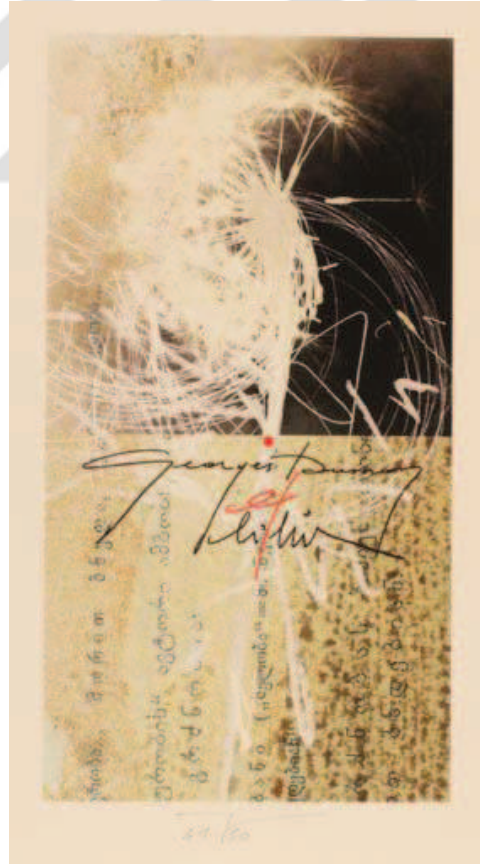
Resim 49. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, Something to talk about 22, (26,5 x 49,5; 42 x 59,4), 2004

Martin R. Baeyens, insanların doğaya yaptığı müdahaleyi ve yaratacağı tahribatı çalışmalarında sıkça ele almıştır.. Sanatçının bu durumu; ‘‘Bugünü sorgulayıp yarının ne olacağına dikkat çekmek’’ olarak değerlendirdiği ifade edilebilir.

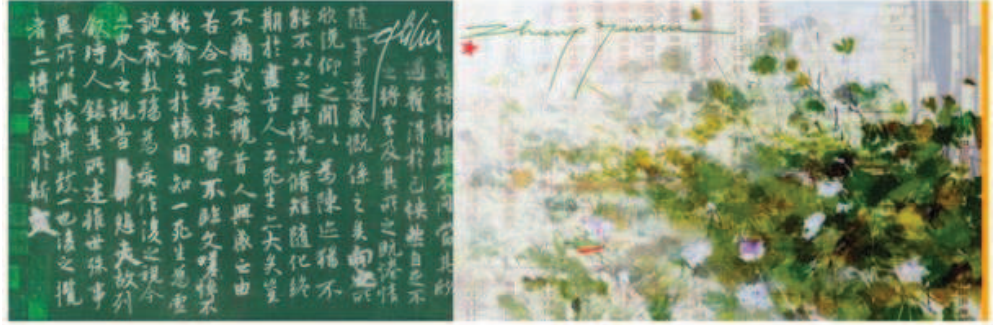
Resim 50. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, Something to talk about 22, (26,5 x 49,5 42 x 59,4), 2004

Sanatçı; ekslibrislerinde tipografik elemanları yalnızca vermek istediği mesajı ifade etmek için değil, plastik bir değer ve estetik kurgu elemanı olarak kullanmaktadır. Çoğu zaman, farklı doku oluşumlarında tipografik kompozisyon elemanları aktif konumdadır (Resim 50).

Resim 51. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, (146 x 81 mm), 2010

Ekslibrislerinde tipografik elemanları çok sık kullanmasına rağmen; tipografik alanlarda bulunan sözcükleri ve metinleri hazır fontlardan değil, sanatçı, kendi hazırlamış olduğu karakterlerden oluşturmaktadır (Resim 51).

Resim 52. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, for Zhang Jarui, (55 x 170), 2015

Martin R. BAEYENS ekslibrisleri de tüm ekslibrislerin yüklendiği misyonu (ödünç alınan kitabın sahibini belirlemesi ve ona geri dönmesi) sürdürdüğü gibi, ona plastik bir değer katarak estetik obje olma özelliği kazandırmaktadır.

Resim 53. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, (95 x 127 mm), 2018

Resim 53 ve Resim 54'de görülen ekslibrisler, Martin R. Baeyens'in son çalışmalarıdır. Tema yine doğadır.

Resim 54. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, for Gdansk Community Foudation(95 x 127 mm), 2018

Doğadan seçilmiş dijital görüntü üzerine sanatçı, kendi kimliğini ortaya koyacak çizgilerle farklı dokular oluşturmakta ve dokuya uygun kaligrafik elemanları tam da olması gerektiği yerde kullanıyor (Resim 55 ve Resim 56).

Resim 55. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, for Karl Visses, (82 x 146 mm), 2018

Resim 56. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, for Hatice Öz Pektaş, (82 x 146 mm), 2018

Alan düzenlemeleri incelendiğinde, yine büyük ve küçük parça olmak üzere iki farklı alan ve bu alanlardaki etkinin dengesini sağlamakta olan kontrast elemanlar göze çarpmaktadır.

Resim 57. Martin R. Baeyens, Belçika, CGD, for Hasip Pektaş, (82 x 146 mm), 2018

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. YURDUŞEN KONANÇ EKSLİBRİSLERİNİN GENEL YAPI ÖZELLİKLERİ VE SANAT ANLAYIŞI

Yurduşen Konanç'ın Ekslibris ile tanışması 2006 yılında Prof. Dr. Hasip Pektaş vesilesiyle olmuştur. Kısa süre sonra Ankara Ekslibris Derneği'ne üye olup, bu alandaki çalışmalarına AED desteği ile devam etmiştir.

İlk üretimlerde biraz kural hatası yapmış olması nedeniyle Prof. Dr. Hasip Pektaş tarafından eleştirilmiş, Prof. Martin R. Baeyens tarafından da birtakım önerilerde bulunulmuştur. Bu eleştiriler ve öneriler Yurduşen Konanç'ın ekslibris sanatının iç disiplinini sağlıklı kavramasına olumlu katkılar sağlamıştır.

Yurduşen Konanç kompozisyon kurgulamalarında; bir araya toplanan ya da merkezden dışarıya dağılan elemanların armonik varyasyonlarını ritmik yerleşimlerini kullanmakta olup, akraba renklerin ilişkisini kontrast renk veya formlarla zıtlıklar yaratarak dengelemektedir.

Geleneksel baskı türlerinin tamamında özgün baskı çalışmaları yapmakta olan Yurduşen Konanç, çalışmalarında serigrafi baskı tekniğini daha sık kullanmaktadır. Metal gravür baskı tekniği çalışmalarında birçok sanatçı gibi kendi geliştirdiği ve ürettiği aletleri kullanmaktadır.

5.1. Yüksek Baskı Ekslibris Çalışmaları

X3 simgesi ile adlandırılan Linolyum Baskı tekniği çalışmalarında genellikle tek kalıp ile baskıyı gerçekleştirmeyi tercih eden Yurduşen Konanç; çok renkli baskılarında eksiltme yöntemini kullanmayıp, her renk için ayrı kalıplar hazırlayıp baskı işlemini gerçekleştirmektedir.

Yurduşen Konanç; Yüksek Baskı çalışmalarında X3 (Linolyum baskı), farklı kağıt ölçüleri kullanarak formları deforme etmiş, kalıp aşamasında eksiltme yöntemini kullanmamıştır (Resim 58, Resim 59).

Resim 58. Yurduşen Konaç, Türkiye, Linolyum Baskı, 68 x 33 cm, 2009

Resim 59. Yurduşen Konanç, Türkiye, Linolyum Baskı, 68 x 35 cm, 2009

5.2. İpek Baskı Çalışmaları

İpek Baskı tekniğini çok sık kullanmakta olan Yurduşen Konanç; farklı yöntemler kullanarak kalıp hazırlamaktadır. Bazen direkt ipek üzerine foto emülsiyon ile bazen de film hazırlayıp pozlama tekniğiyle kalıplarını oluşturmaktadır.

Resim 60. Yurduşen Konanç, Türkiye, İpek Baskı, (50 x 35 cm), 2007

Baskı resimlerinde çalışmayı planladığı temayı belirlerken, doğadan yola çıkmaktadır. Çıkış noktasını belirledikten sonra, tasarım aşamasına geçerek kendi tasarım anlayışı çerçevesinde kompozisyonunu oluşturmaktadır. Yurduşen Konanç

ekslibrisleri; kullanılan tema olarak ele alındığında, (yaşamını sürdürdüğü coğrafyadan olsa gerek) genellikle balık kompozisyonları öne çıkmaktadır (Resim 61).

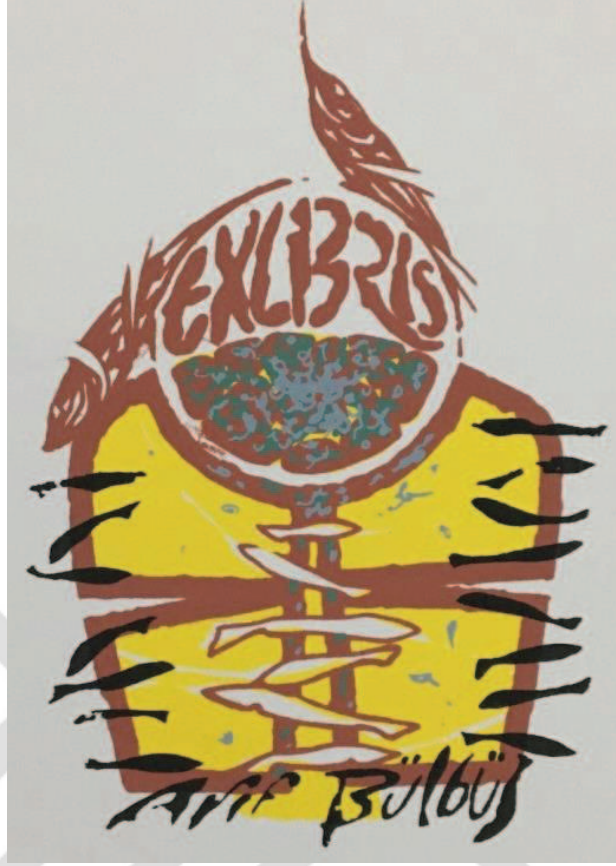
Resim 61. Yurduşen Konanç, Türkiye, S1/3, (90 x 110 mm), 2017

Tek kalıp üzerinde çok renkli çalışmayı tercih ettiği baskı resimleri de mevcuttur (Resim 60). Yurduşen Konanç, İpek Baskı tekniği kullanarak yapmış olduğu çalışmalarını en az üç kalıp sınırında tutmaya özen göstermekte ve (Resim 62) hazırlamış olduğu ipek kalıplarda eksiltme yöntemini de sıklıkla kullanmaktadır.

Resim 62. Yurduşen Konanç, Türkiye, S1/3, (90 x 110 mm), 2018

Balıklı kompozisyonlarında, balıkların iple bağlanmış sap/saman yığınları gibi betimlenmesi; yatay, dikey ve diyagonal yönlerle kompozisyona lokal ritm ve fiziksel dinamizm kazandırmaktadır (Resim 62, Resim 64).

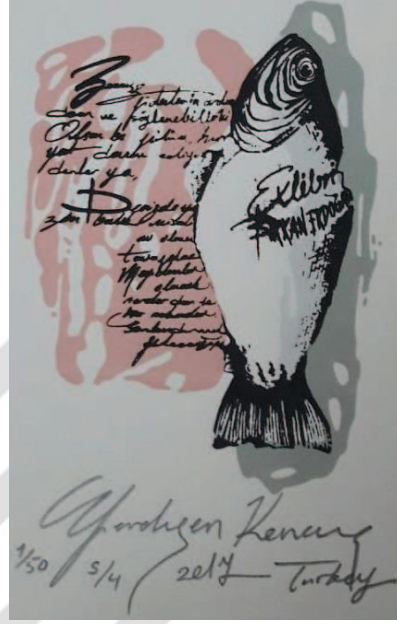
Resim 63. Yurduşen Konaç, Türkiye, S1/5, (92 x 63 mm), 2018

1993 yılından itibaren teknoloji tabanlı dijital teknikleri uygulama fırsatı bularak; afiş, amblem ve logo, baskı resim, kurumsal kimlik çalışmaları yapan Yurduşen Konaç 2006 yılından bu güne kadar olan süreçte de Ekslibris çalışmalarında bulunmuştur.

Resim 64. Yurduşen Konaç, Türkiye, S1/5, (90 x 110 mm), 2017

Yurduşen Konanç ekslibrislerinde somut formların yanı sıra soyut lekeleri ve kontrast renkleri de sıklıkla kullandığı görülmektedir. Çoğu zaman geri planda tipografik unsurları kullanmayı tercih etmiştir (Resim 65).

Resim 65. Yurduşen Konanç, Türkiye, S1/4, (90 x 110 mm), 2017

Resim 66'da Türk baskı resim sanatçısı Prof. Dr. Süleyman Saim Tekcan için hazırlanmış olduğu ekslibris çalışması görülmektedir. 1940 yılı Trabzon doğumlu olan Süleyman Saim Tekcan, Türk baskı resim sanatına olan katkıları ve ürettiği nitelikli eserler açısından önemli isimlerinden biridir. Sanatçı; evrensel sanat ölçütleri çerçevesinde, doğadan, Anadolu medeniyetlerinden ve Osmanlı motiflerinden formları kendi kimliğini de katarak yeniden yorumlamıştır. Bu çalışmada Yurduşen Konanç, sanatçının bir eskizinin dijital görüntüsü üzerine serigrafik baskı tekniği kullanmıştır.

Resim 66. Yurduşen Konaç, Türkiye, CGD + S1, (50 x 110 mm), 2017

Mevlana' ya ve semah etkinliklerine ilgisi olan eşi için, Arapça “Ya Hazreti Mevlana” ibaresi yazılı ekslibris çalışması kaligrafisi ile dikkat çeken nitelikli çalışmalarından olup, 2007 yılında çalışılmıştır (Resim 67).

Resim 67. Yurduşen Konaç, Türkiye, S/2, (110 mm), 2007

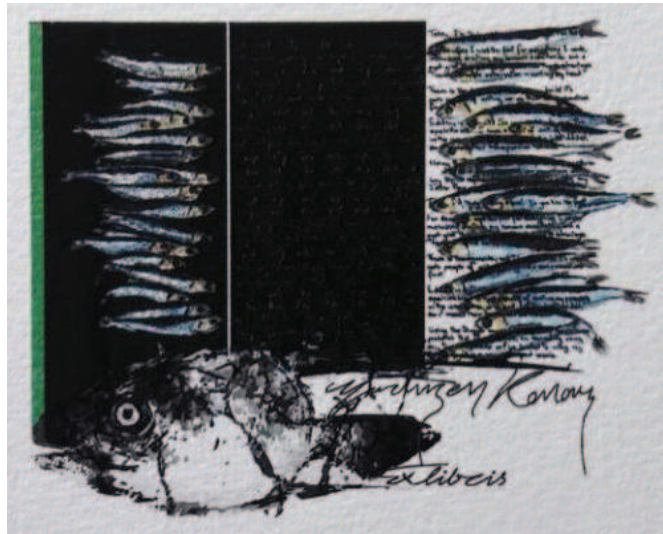
5.3. Bilgisayarda Tasarım Çalışmaları

Teknolojik gelişmenin hızı karşısında kayıtsız kalmayan, gelişmenin beraberinde getirdiği değişim ile geleneksel baskı teknikleri dışında teknolojik ve dijital olanakları da sıkça kullanan Yurduşen Konanç, elde hazırladığı katmanları dijital ortamda istediği etkiyi yakaladıktan sonra baskılarında kullanmaktadır.

Resim 68. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (90 x 64 mm), 2017

Resim 68’de görülen Handan Müjde Ayan için tasarlanmış olan ekslibrisde, elde hazırlanmış soyut suluboya dokusu dijital ortama aktarılıp üzerine dijital ortamda (CGD) çalışılmıştır.

Resim 69. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (90 x 90 mm), 2017

Ürettiği ekslibrisleri ilk başlarda ciddi kitap arşivine sahip olan yakın çevresindekilere, okul ve il kütüphanelerine hediye olarak hazırlayıp, birçok kişinin ekslibris ile tanışmasına vesile olmakta ve onları bir sanat eseri sahibi yapmaktaydı (Şu anda pek çok ülkeden aldığı siparişler doğrultusunda üretimine devam etmektedir). Yurduşen Konanç'ın, ekslibrisin tanıtımını ve kullanımının yaygınlaştırılmasını kendisine misyon edindiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu çalışmalardan biri de Resim 70'de görülmekte olan, grafik tasarımcı ve akademisyen Dr. Merve Yıldırım için hazırlanmış olduğu ekslibris çalışmasıdır.

Resim 70. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (110 x 90 mm), 2017

Yurduşen Konanç 2006 yılından bu yana ürettiği ve değiş-tokuş yoluyla oluşturduğu arşivi ile ciddi bir koleksiyona da sahip olmuş ve pek çok koleksiyonda da çalışmaları bulunmaktadır. Resim 69 ve Resim 71'de kendi kitaplığı için hazırlanmış olduğu çalışmalarında yine balık teması işlenmiştir.

Resim 71. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (63 x 85 mm), 2017

Yurduşen Konanç; yaşadığı coğrafyada yakın ilişkide bulunduğu edebiyat öğretmenlerine de bilinçli olarak ekslibris çalışmış, onlardan öğrencilerine ekslibrisin ne olduğunu anlatmalarını, kendi ekslibrislerini kullanım yerinde örnek olarak göstermelerini rica etmiştir. Resim 72’de bulunan ekslibris edebiyat öğretmeni Ayhan Kandemir için hazırlanmış örnek bir çalışmadır.

Resim 72. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (85 x 65 mm), 2018

Yurduşen Konanç ekslibrisleri, bir dönem yine doğadan farklı hayvan imgelerini konu almıştır. Formların genellikle deforme edilerek kompozisyona katıldığı söylenebilir. Resim 75’te Sırbistanlı baskı resim sanatçısı Snezene Kezele

için hazırlamış olduğu ekslibris çalışması Yurduşen Konaç'ın son dönem üretimlerinden birisidir.

Resim 73. Yurduşen Konaç, Türkiye, CGD, (83 x 111 mm), 2018

Ekslibris ile tanışmasından sonra, yoğun bir araştırma, tasarım ve uygulama çalışma süreci içine giren Yurduşen Konaç; aynı zamanda müdahil olan insanlara küçük büyük demeden bilgilendirme çalışmaları da yapmaktaydı. Yaşadığı bölge ve çalıştığı kurumlarda ekslibrisi tanıtıcı ve kullanımını özendirici pek çok atölye çalışmalarında bulunmuştur.

Resim 74. Yurduşen Konaç, Türkiye, CGD, (74 x 100 mm), 2016

Resim 74'te Yurduşen Konanç'ın oğlu için hazırlamış olduğu ekslibris; o tarihte henüz beş yaşında olan oğlu Utku Konanç'ın ekslibris yapma girişimlerine vesile olmuş, biraz destekle bu girişim olumlu sonuçlanmıştır (Resim 75).

Resim 75. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (80 x 60 mm), 2016

Türk tiyatrosuna uzun yıllar hizmet etmiş, orta oyunu, tuluat ve komedi sanatçısı olan (1950-2015) Levent Kırca için hazırlamış olduğu Ekslibris, Yurduşen Konanç'ın ilk dönem çalışmalarındandır (Resim 76).

Resim 76. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (37 x 62 mm), 2006

Resim 77’de bulunan ekslibris ciddi bir kitap arşivine sahip olan iyi bir kitap okuyucusu aile için hediye olarak çalışılmış, bu vesileyle ekslibris kullanan kişi sayısına bir kişi daha eklenmiştir. Bu kesimden insanları ekslibris kullanımına özendirerek aynı zamanda bir sanat eseri sahibi olmalarına da olanak sunulmaktadır.

Resim 77. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (75 x 75 mm), 2018

Resim 77 ve Resim 79’da görülen ekslibrislerde adları yazılı bulunan kişiler, o ekslibrislerin sahibi olana kadar ekslibris sözcüğü ile karşılaşmamışlardı. Önce öğrendiler, ardından sahibi olup kullanmaya başladılar ve şu anda kitap dostu arkadaşları için ekslibris sipariş edip, bu geleneği yaşatarak başka bireyleri de bu vesile ile bir sanat eseri sahibi yapmak için çaba gösteriyorlar.

Resim 78. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (62 x 113 mm), 2018

2018 yılında Sırbistan'ın başkenti Belgrad'da yaşayan grafik ve baskı resim sanatçısı Ivana Vidic için hazırlanmış olduğu ekslibriste yine soyut suluboya background üzerine deforme edilmiş figür etkili bir kompozisyon sergilemektedir (Resim 79). Bu çalışmada kullanılan tipografik karakterler, kompozisyon için özel olarak tasarlanmışlardır.

Resim 79. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (100 x 91 mm), 2018

2018 yılında eşi için hazırlamış olduğu Ekslibris çalışması deneysel denemelerden biri olup, daha önceden basılmış bir pulun dijital görüntüsü üzerine tasarlanmıştır (Resim 80).

Resim 80. Yurduşen Konanç, Türkiye, CGD, (44 x 100 mm), 2018

ALTINCI BÖLÜM

6. YÖNTEM

6.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanıldığından, betimsel (nitel) yöntem olarak nitelendirilebilir. Nitel yöntemler kendi aralarında çeşitli araştırma tekniklerine ayrılmaktadır. Bu araştırmada durum analizi kullanılmıştır. Durum analizi (Case Study) bir olay veya olgunun detaylı bir şekilde ele alınması ve incelenmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada ekslibris sanatının bilinen tarihsel süreci ve günümüze kadar ulaşmış teknikleri ayrıntılı olarak incelenmiş, bu tarihi sürecin bizlere doğru bir şekilde ulaşmasını sağlayan kişi, kurum ve kuruluşlar tespit edilmiştir. Ayrıca bu çalışmada yer alan ekslibris teknikleri kendine ait görseller ile desteklenmiş olup; teknolojinin beraberinde getirmiş olduğu yeniliklerin teknikler üzerindeki etkileri ve bazı deneysel çalışmalar ele alınmıştır.

6.2. Evren ve Örneklem

Dijital teknolojinin yaşamımıza girmesiyle birlikte ortaya çıkan materyaller, bunlardan yaratılan ekslibrisler ve ekslibris yapımında kullanılan geleneksel baskı yöntemleri bu çalışmanın evrenini oluşturmaktadır.

Türkiye’ de ekslibris sanatının ivme kazanmasında önemli rol oynayan Hasip Pektaş ve hem dünyada hem de ülkemizde çok iyi bilinen Martin R. Baeyens, geleneksel ve dijital teknikleri etkin kullanan sanatçılar olarak eserleriyle birlikte bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

6.3. Veri Toplama Yöntemi

6.3.1. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmanın verileri gözlem, görüşme, literatür ve katalog taraması yoluyla toplanmıştır. Veri toplama aşamasında dijital Ekslibris müzeleri, Ekslibris yarışma katalogları, pek çok ülkeden Ekslibris sanatıyla özdeşleşmiş bazı isimlere ait koleksiyonlar, Belçikalı sanatçı Martin R. Baeyens ve eserleri gözlenmiştir. Martin

R. Baeyens, Hasip Pektaş, H. Müjde Ayan, Marcela Miranda ve Peter Kocak ile görüşmelerde bulunulmuştur.

Bu araştırmada; literatür taraması yapılarak, mevcut kaynaklara ulaşılıp, Ekslibris sanatı ile ilgili ne tür bilimsel çalışmaların yapıldığı ve bunlardan elde edilen sonuçlar incelenmiştir.

Bu alanda sınırlı sayıdaki kitap ve makaleler gibi basılı çalışmalara ek olarak özellikle internet ortamındaki kaynaklardan da veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir.

6.3.2. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmada elde edilen veriler, tematik analiz yoluyla analiz edilmiştir. Tematik analiz nitel araştırmalarda elde edilen verilerin belli başlıklar altında toplanması olarak tanımlanabilir. Bu araştırmada geleneksel yöntemlerle yapılan ekslibrisler, dijital tekniklerle yapılan ekslibrisler olarak iki ana tema üzerinden gerçekleştirilmiştir. Her iki tema üzerinden sanatçıların yapıtlarıyla literatür, görüşme ve gözlem notlarından elde edilen veriler bütünleştirilerek yorumlanmıştır.

BULGULAR VE YORUMLAR

Genel olarak değerlendirildiğinde; dijital teknolojinin ve diğer teknolojik unsurların Ekslibris sanatının hem hazırlık, hem de baskı sürecinde sanatçısına olumlu anlamda katkı sağlamaktadır. Sanatçı, bu süreçte kazandığı zamanı estetik kaygı ve tasarım sürecinde kullanma olanağı bulabilmektedir.

Teknoloji ve bilimin korkunç bir hızla ilerliyor olması, çok yakın bir zamanda geleneksel yöntem ve tekniklere direkt olumlu olanaklar sunması muhtemeldir. Bu cümleyi bir örnekle somutlaştırmak gerekirse; çukur baskı ve ağaç baskı tekniklerinde yakın bir zamanda ‘cnc’ ve ‘lazer’ çalışma ekipmanları kullanılarak (birtakım tartışmaları da beraberinde getirecek olsa bile) bilgisayar destekli, hatasız kalıplar hazırlamak mümkün olabilir. Dünyada ve ülkemizde birçok baskı resim sanatçısının teknolojinin geleneksel tavırlara ve entegrasyonuna yönelik deneysel uygulamalar yapmakta olduğu bilinmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Disiplinler arası, kültürler arası ve kişiler arası bir köprü görevi yapan Ekslibris; estetik değerleri üzerinde bulundurması ve sergilenebilir olması bakımından sanat eseri olma özelliği taşır. Basılıp çoğaltılabilme özelliklerinden dolayı bir grafik tasarım ürünü, yüklendiği mesaj içeriği ile de etkili bir görsel iletişim aracıdır. Sanatçısı, sahibi ve üçüncü şahıslar arasında dialektik bir bağ oluşturmaktadır. Son zamanlarda yapılan etkinlikler, yarışmalar ve atölye çalışmalarından anlaşılıyor ki; günümüzde üretilen ekslibrislerde işlevsellikten çok, sanatsal estetik kaygı daha etkin pozisyonundadır.

Ekslibrisler üretildiği çağın tüm baskı tekniklerini kendi iç disiplininde sorgulamış ve barındırmıştır. Bilim ve teknolojinin tüm dünyada çok hızlı bir biçimde ilerliyor olması, diğer sanat alanlarında olduğu gibi Ekslibris sanatında da tasarım ve uygulama aşamalarında teknik değişimlere sebep olmuştur.

Dijital uygulamaların ve programların bilgisayarlar aracılığıyla, Ekslibris tasarımlarında sıkça kullanılmaya başlanmış ve bu kullanım çok hızlı bir şekilde yayılmıştır. Teknolojinin bize sunduğu bu olanakların yanında önemli olan bu araçların nasıl kullanıldığı ve tüketildiğidir. Teknolojinin sanat ile buluşması olarak kabul ettiğimiz süreçte; dijital unsurların, eserin tasarım aşamasında sanatçısına zaman kazandırdığı, daha az hata olasılığı sunduğu ve deneysel çalışmalar yapmaya olanak sağladığı görülmüştür.

Yakın gelecekte belki öyle bir an gelecek ki; baskı resim sanatçıları artık hiçbir geleneksel baskı tekniğini kullanmaksızın, tamamen bilgisayar destekli araç gereçlerle kalıplarını hazırlama yolunu tercih edeceklerdir. Çünkü eğer tasarım bilgisayara doğru tanımlanmış ve doğru uygulama ekipmanları tespit edilmiş ise, bu araçlar malzeme ne olursa olsun, daha kısa sürede ve sıfır hata ile kalıbı oluşturacaklardır. Yaşadığımız dünyada bugün en değerli şeyin zaman olduğunu düşünürsek, sanatçı zaman kazanmak adına teknolojinin sunduğu olanakları sonuna kadar etkili bir şekilde kullanacaktır.

Teknoloji tabanlı dijital unsurların tasarım ve üretim aşamalarından başka; tasnifleme, koruma, sergileme alanlarında da günümüzde yoğun olarak kullanıldığını

görmekteyiz. Teknoloji sanat etkileşiminin yoğun olduğu bu disiplinde; gerçekte var olanın dijitalini, orijinal olanın orijinal olmayan görüntüsünü üretmek zorunluluğu söz konusudur. Sistem iyi organize edilip, amacına uygun tekniklerde ve yeterli teknik donanım ile hazırlanmışsa; sanat eserine sanal ortamlarda erişim çok daha kolay olacak ve çok daha fazla tüketiciye ulaşabilecektir.

Baskı resim ve Ekslibris sanatçısı Martin R. Baeyens'in ekslibrisleri ve bunlara ait bilgiler eşliğinde yapılan eser incelemelerinde; dijital teknolojinin ve deneysel girişimlerin, ekslibrislerin tasarım ve üretim aşamalarında sanatçıyı daha yaratıcı bir serüvene sürüklediği görülmektedir. Farklı materyallerin görüntüleri kullanılarak kolaj tekniği, dijital görüntü veya tasarım üzerine geleneksel tekniklerle baskı uygulamaları, günlük yaşamdan kopmuş olan etnografik unsurlara ait görüntüleri kullanarak onları yeniden bir sanat eserinin içinde yaşama kazandırmak sanat adına heyecan vericidir.

Bilimsel ve teknolojik gelişmeler; sanatçıyı gelenekselci disiplinden uzaklaştırıp, getirileriyle "yeni olanı arayıp bulma" ya yönelten etkenler olmuştur. Özellikle grafik sanatlar alanı bu anlamda teknolojik gelişim ve değişim sürecinden çok fazla etkilenmiştir. Şu da unutulmamalıdır ki; hangi tekniğin ve malzemenin kullanıldığına bakılmaksızın sanatın özünde yaşam, disiplin, estetik, denge ve ritim varsa; Ekslibris bütün sanatların güzelliklerini ve tadını içinde barındırarak, kişiye özel yapılan bir sanattır.

Öneriler

Dünyadaki bilinirliği ve yaygın kullanımı karşısında ülkemizde yeterince tanınmayan Ekslibris sanatı kitapseverlere tanıtılmalı; sivil toplum kuruluşları ve eğitim kurumları aracılığı ile Ekslibris kullanımını ve üretimini özendirici yarışmalar düzenlenmeli, büyük kentlerde ve metropollerde açılan Ekslibris sergileri taşralara taşınmalı.

Sanat teknoloji etkileşiminde, sanatsal üretimde teknolojik olanakların tümünden yararlanabilmek asıl hedef olmamalı; sanatsal aktivite veya üretimde yalnızca bir enstrüman olarak nitelendirilmeli, ifade biçimini güçlendirebilecek bir dil olarak değerlendirilmelidir.

Çok hızlı gelişmekte olan teknolojinin, yaşamımızı kolaylaştırmak için bizlere sunduğu olanaklardan en etkili şekilde yararlanılmalı. İlgili bireylere sanal müze ve galerileri kullanma alışkanlığı kazandırılmalı. Dijital tabanlı yapılan sanatsal üretimlerde teknolojik enstrümanların altında ezilmemeli, yeterli donanım ile estetik kaygıyı kaybetmeden nitelikli eserler üretmeye özen gösterilmelidir.

Her ne kadar geleneksel yöntem ve teknikler, alışlagelmiş ya da etkili gibi görünse de yeniliklere ve teknolojiye karşı açık olunmalı, teknolojik ve dijital bilgilenme tam sağlanmalı. Deneysel çalışmalara ve aktivitelere daha fazla fırsat verilmeli, ancak estetik değerleri barındıran, nitelikli işlerin üretilmesine özen gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

- AKMAN, Toygar, **Sibernetik Yaratıcılık**. Bilgi Yayınevi, Ankara, 1984.
- AKSEL, E., **Türkiye’de ve Amerika Birleşik Devletleri’nde Çağdaş Plastik Sanatlar, Türkiye’de Çağdaş Sanatın Desteklenmesi Sorunu**, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Ankara, 1986.
- ALMACK, Edward, **F.S.A., Bookplates**, London, 1904.
- ANSİKLOPEDİ, **Ana Britannica Ansiklopedisi**, Ana Yayıncılık, İstanbul, 2004.
- ARTAN, Çiğdem, **Fotoğrafın Sanatsal Değerinin Ötesinde Kullanım alanları Üzerine Bir Tartışma: Bilgi mi, Propaganda mı?**, Yapı Kredi Yayınları. İstanbul, 2007.
- ATAN, Ahmet-UÇAN, Bahadır-BİLSEL Çağatay, “**Dijital Sanat Uygulamaları Üzerine Bir İnceleme**”, doi: 10.17932/ IAU.IAUD.m.13091352.2015. 7/26.1-14.
- BECER, Emre, **İletişim ve Grafik Tasarım**, 6. Baskı, Dost Yayınları, Ankara. 2008.
- BODUR, Cengiz (2010), **Görsel Anlatımda Dijital Yaklaşımlar**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Resim Anasanat Dalı, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. 2010.
- ÇOKOKUMUŞ, Benan, “**Dijital Ortamda Kültür ve Sanat**”, International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education, 1(3): 51-66, 2012.
- ERİNÇ, Sıtkı, **Kültür Sanat, Sanat Kültür**, Çınar Yayınları, İstanbul, 1995.
- GOMBRİCH, E. H. **Sanatın Öyküsü**, İstanbul: Remzi Kitapevi, 1992.
- HONCA, H. **Exlibris Sanatı ve Dijital Ortamda Exlibris Sanatı Uygulamaları**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2007.
- İPŞİROĞLU, N. **Sanatta Devrim**, Remzi Yayınevi, İstanbul, 1993.

- KEENAN, James P. **The Art of the Bookplate**, Barnes & Noble Books, New York, 2003.
- KIRIŞOĞLU, O., T. “**Ekslibrisin Üç Yönü: Bir Sanat Eseri, İşlevsel Bir Nesne, Bir Eğitim Konusu**”, Uluslararası Ekslibris Dergisi, 1(2): 17-24, 2014.
- KURTULUS, Ö., “**Yirminci Yüzyılın Etkileşim Ortamında Sanatçı ve Teknoloji, Bilim ve Teknik**” Tübitak Yayınları, Ankara, 1996.
- LYNTON, Norbert. **Modern Sanatın Öyküsü**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1991.
- MANGUEL, Alberto, **Okumanın Tarihi**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2001.
- OKUR, G. **Exlibris ve İletişim**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Sanat Eseri Raporu. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1998.
- ÖZSEZGIN, K., **Bilgilenme Açısından Sanat**, Bilgi Çağı ve Sanat VI. Ulusal Sanat Sempozyumu, Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Ankara, 2000.
- PEKTAŞ, Hasip, **Ekslibris, I, İED**, 3.Baskı, İstanbul, 2014.
- PEKTAŞ, Hasip, **Türkiye’de Ekslibris**. Uluslararası Ekslibris Dergisi, 1(1): 426-438, 2014.
- PEKTAŞ, Hasip, “**Ülkemizde Pek Tanınmayan Bir Sanat Dalı: Exlibris**”, Milliyet Sanat Dergisi, Sayı:220: 42-44,.Temmuz 1989,
- PEKTAŞ, Hasip, “**Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Tarafından Düzenlenen 6. Uluslararası İletişim Günleri**”, İletişimde Dijital Dönüşüm Sempozyumu Bildirisi, Mayıs 2019.
- SAĞLAMTİMUR, Zühal Özel, “**Dijital Sanat**”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt/Vol.: 10 - Sayı/No: 3: 213–238, 2010
- SÖZEN, Metin-TANYELİ, Uğur, **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**, Remzi Kitabevi. İstanbul, 1999.

UÇAR, Tevfik F. **Görsel İletişim ve Grafik Tasarım**, İnkılâp Kitapevi, İstanbul, 2004.

WANDS, Bruce, **Dijital Çağın Sanatı**, Çev: Osman Akınhay, Akbank Kültür Sanat Yayınları, İstanbul, 2006.

YILDIRIM, Merve, **Sembollerin Tarihsel Süreçte Ekslibris Sanatına Yansıması ve Güzel Sanatlar Fakültelerinde Görsel İletişim ve Grafik Tasarımı Bölümlerinde Bir Modül Önerisi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 2013.

Kaynak Kataloglar

1. Ulusal Öğrenci Ekslibrisleri Yarışma Kataloğu, Işık Üniversitesi, İstanbul, 2012.
 1. Uluslararası Ekslibris Yarışması Sergi Kataloğu, 2003, Ankara. 2nd. F.I.S.A.E. Competition for CGD Ex-Libris, Suisse, 2006.
 2. Uluslararası Ekslibris Yarışması Sergi Kataloğu, Hacettepe Üniversitesi, Ankara Ekslibris Derneği, Hacettepe Basımevi, Ankara, 2007.
 33. FISAE Uluslararası Exlibris Yarışması Kataloğu, 2010, 33. FISAE Uluslararası Ekslibris Kongresi, İstanbul Ekslibris Derneği, Işık Üniversitesi, Akademiunique, İstanbul, 2010.
 - 3rd. International Exlibris Competition Varna, Bulgaria, 2018.
 4. Uluslararası Ekslibris Yarışması Kataloğu, İstanbul, 2018.
- Ekslibris Kataloğu, Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Ankara, 2012.
- Exlibris Nazım Hikmet/ 1902- 2002, Uluslararası Ex Libris Yarışması Sergi Kataloğu, İstanbul Ex libris Akademisi Derneği, İstanbul Arkeoloji Müzesi, T.C. Kültür Bakanlığı, İ.M.K.B., 2002

İnternet Kaynakları

<https://archive.org/details/bookplates01almagoog/page/n28>

American Society of Bookplate Collectors & Designers, <http://www.bookplate.org>

Andrew Peake: <http://www.ozgenonline.com/~agpeake>

Antique Bookplates: <http://www.davidsongalleries.com/antique-book-plates/>

Argentina Exlibris: <http://www.ex-libris-argentina.blogspot.com.tr/>

Arkady Pugachevsky: <http://www.pugachevsky.name/arkady/collection-exlibris.html>

Association of Collectors and Friends of Exlibris (SSPE): <http://www.sspe.cz/english>

Bookplate Society: <http://www.bookplatesociety.org/>

Club Exlibris Suisse: <http://www.exlibris-selc.ch/>

Christine Deboosere: <http://www.christinedeboosere.com/home.html>

Danish Exlibris Company: <http://www.danskexlibrisselskab.dk/index.php/>

Deutsche Exlibris-Gesellschaft e.V. (DEG): <http://www.exlibris-gesellschaft.de>

Digital Exlibris Museum: <http://www.art-exlibris.net/>

Durmuş Bahar: <http://www.durmusbahar.blogspot.com.tr/>

E-bay Exlibris Shop: <http://www.ebay.com/bhp/ex-libris>

Edwin Smits Exlibris Website: <http://www.exlibris.nl.eu.org>

Emre Şengün: <http://www.facebook.com/emresengunworks>

Estonian Exlibris: <http://www.hot.ee/ee19002000/Motor/index.htm>

Eva Farji: <http://www.evafarji.weebly.com/ex-libris.html>

Exlibris Aboensis: <http://www.exlibrisaboensis.yhdistysavain.fi/>

Exlibris Yahoo Group: <http://www.groups.yahoo.com/group/exlibris>

Frederikshavn Exlibris Collection: <http://www.art-exlibris.net>

Frederikshavn Kunstmuseum & Exlibrissamling:
<http://www.frederikshavnkunstmuseum.dk>

Gennady Pugachevsky: pugachevsky.name/gennady/collection-exlibris.html

Graphia / Boekmerk: <http://www.graphia-boekmerk.be>

Hasip Pektas: <http://www.hasippektas.com>

Hayk Grigoryan: <http://www.haykgrigoryan.com/exlibris.html>

Hungarian Exlibris: <http://www.kisgrafika.hu/>

International Exlibris Competitions: <http://www.natur.cuni.cz/exlibris>

International Journal of Exlibris: <http://www.exlibrist.net>

International Federation of Ex-libris Societies (FISAE): <http://www.fisae.org/>

International Union of Social Associations of Bibliophiles

Moscow: <http://www.knigoluby.ru/>

Istanbul Exlibris Society: <http://www.aed.org.tr/tr/>

Julian Jordanov: <http://www.Ex-libris.es> by Julian Jordanov

Katarina Vavrova: <http://www.katarinavavrova.sk/>

Konstantin Kalynovych: www.kalynovych.net/kk_exlibris.html

Krzysztof Marek Bak: <http://www.kmbakexlibris.wix.com/exlibris#!ekslibrisy/c4k1>

Largo art Gallery / <http://www.largogallery.com/index.php?page=home&lang=en>

Lembit Lõhmus: <http://www.lime.planet.ee/pildid/gravur.htm>

Marin Gruev: <http://www.mgruevart.com>

Martin Manojlin: <http://www.manojlin.com/exlibris>

Martin R. Baeyens: <http://www.martin.baeyens/>

Museo Ex Libris Mediterraneo: <http://www.exlibrismed.it>

New Australian Bookplate Society: <http://www.bookplatesociety.org.au>

Nurgül Arıkan: <http://www.nurgularikan.com/>

Oesterreichische Exlibris Gesellschaft:

<http://www.exlibris-austria.com/index.php/en/>

Pinterest: <http://www.pinterest.com/ex-librises-from-the-world/>

Roman Sustov: <http://www.sustovart.com/>

Sergiy Hrapov: <http://www.hrapov.com/>

Sint_Niklaas Exlibris Museum: <http://www.musea.sint-niklaas.be/exlibris>

Suomen-exlibrisyhdistys:<http://www.nimikot.fi/nimikkoseurat/suomen-exlibrisyhdistys/>

Swedish Bookplate Association: <http://www.svenskaexlibrisforeningen.se/in-english-2/>

Tezcan Bahar: <http://www.tezcanbaharexlibris.blogspot.com.tr/>

Veselin Damyanov-ves: <http://www.veselindamyanov-ves.blogspot.com.tr/>

Vladimir Zuev: <http://www.vladimirzuev.com/>

Yunus Güneş: <http://www.yunusgunes.com.tr/>

Yuri Borovitsky: <http://www.blogs.yahoo.co.jp/ayu117/folder/1497473.html?m=lc>

<http://www.users.telenet.be/martin.baeyens> Erişim Tarihi: 17.05.2017

<http://www.exlibrisakademisi.com> Erişim Tarihi: 22.04.2017

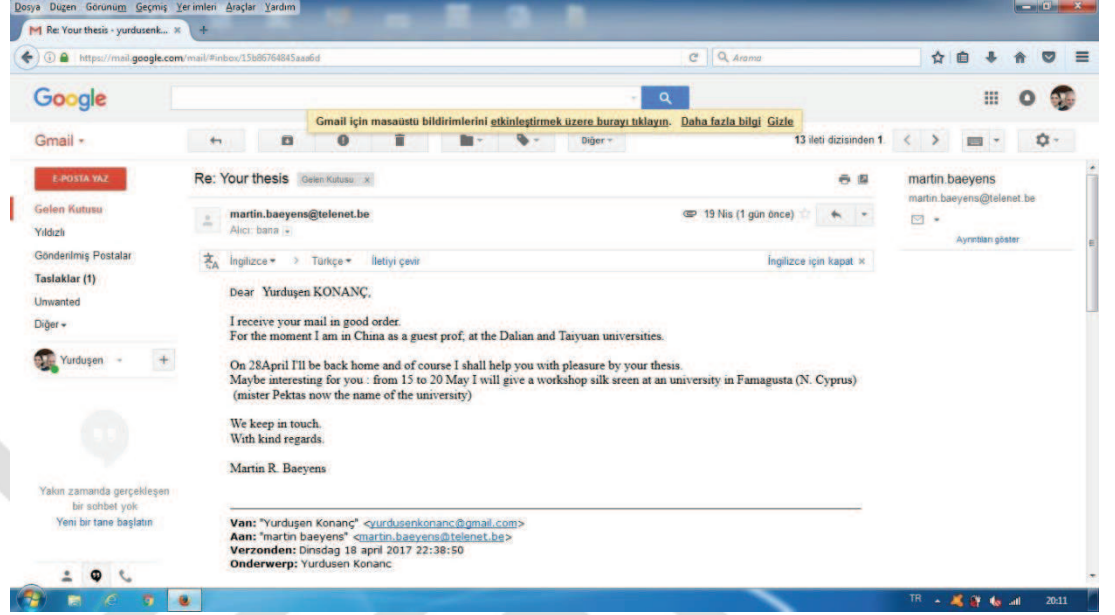
<http://www.mujdeayan.com> Erişim Tarihi: 12.05.2017

<http://www.aed.org.tr> Erişim Tarihi: 15.05.2017

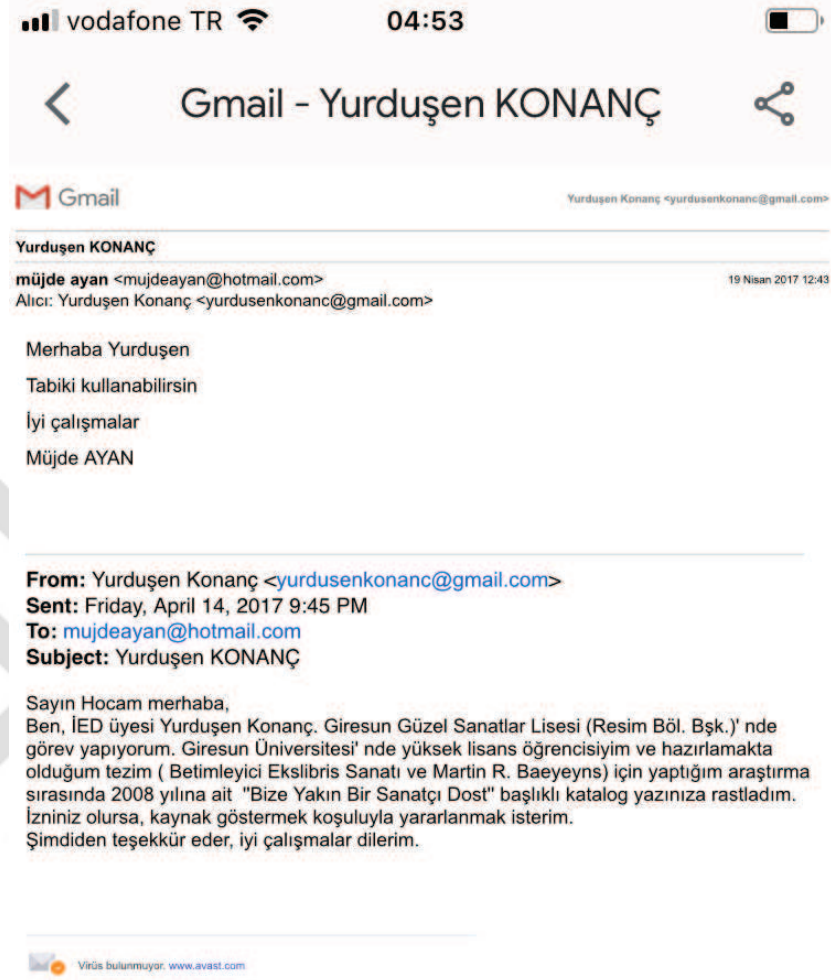

EKLER

EK 1: Martin R. Baeyens ile Görüşme Mail Görüntüsü.

EK 2: Prf. Dr. H. Müjde Ayan ile Görüşme Mail Görüntüsü.

EK 3: Prf. Dr. Hasip Pektaş ile 1. Görüşme Maili Görüntüsü.

Hasip Pektaş 17:16

alıcı: ben v

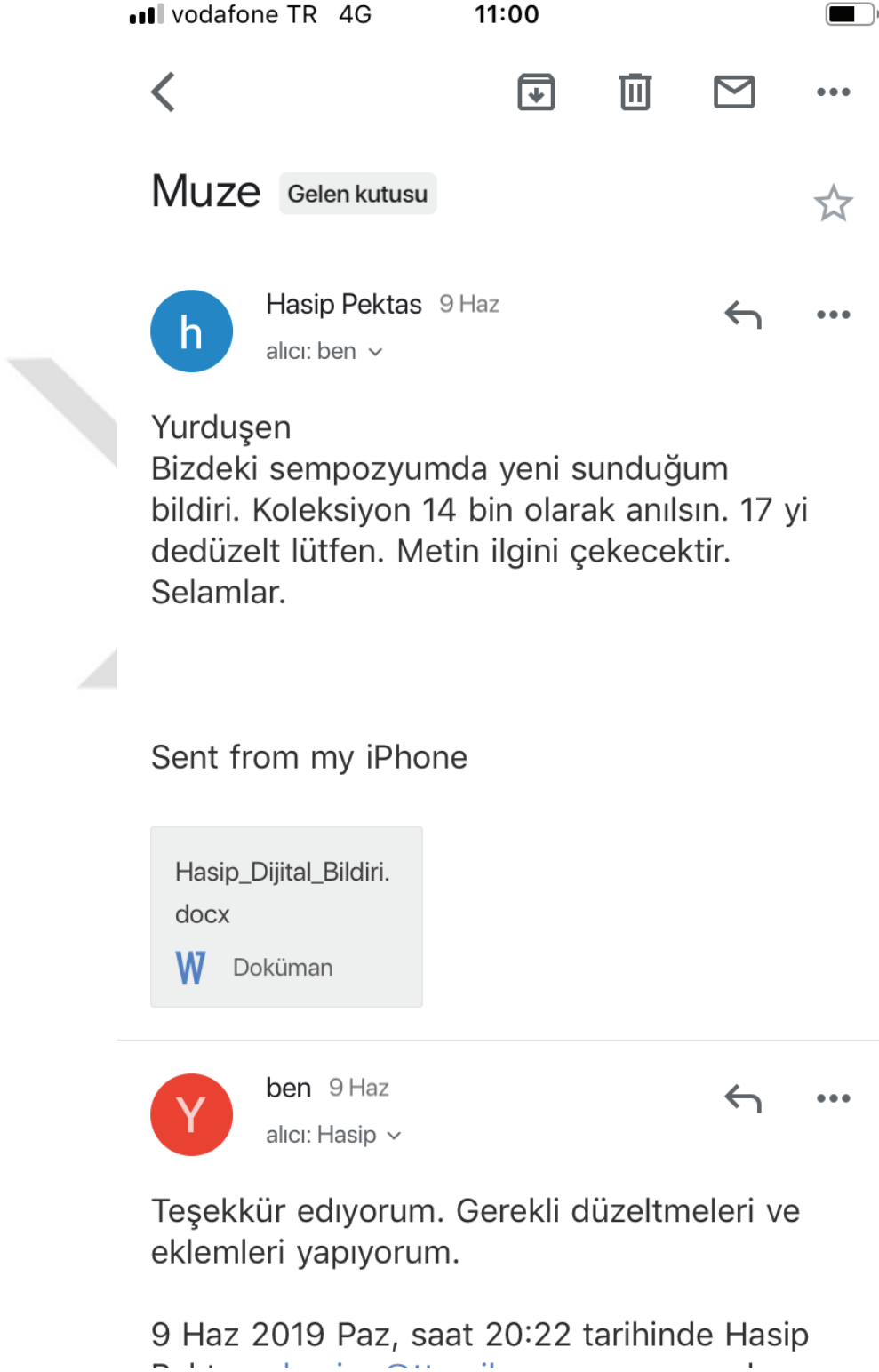
Sevgili Yurduşen

Yürekten kutlarım. Tezin gayet güzel olmuş..
Martini incelemende çok isabetli. Onun için
bir onur. Hakediyor da.

Keza dijital ekslibrisi incelemen çok iyi
olmuş. İyi örnekler koymuşsun. Başarılı
olacağından şüphem yok. Tez danışmanını
da kutlarım. Selam söyle. Sonuçtan beni
haberdar et. Sevgiler. Başarılar. Hasip
Sent from my iPhone

> On 6 Jun 2019, at 23:25, Yurduşen
Konanç <yurdusenkonanc@gmail.com>

EK 4: Prf. Dr. Hasip Pektaş ile 2. Görüşme Maili Görüntüsü

Ek 5: Ekslibris Baskı Teknikleri ve Simgeleri Tablosu (Güncel Haliyle)

::: Çukur Baskı Teknikleri (Intaglio printing techniques)

::: Özgün / Original

C = Çukur Baskı / Intaglio printing (C = Chalcographie)

C1 = Çelik Oyma / Steel engraving

C2 = Hakkak Kalemle Oyma (genellikle bakır üzerine) / Burin (graver or gouge) Engraving

C3 = Asitle Yedirme / Etching

C4 = Kuru Kazıma / Drypoint

C5 = Akuatinta / Aquatint

C6 = Yumuşak - Şekerli Yüzeyde Yedirme / Soft – ground or sugar etching

C7 = Mekanik Doku Yaratma / Mezzotint

C8 = Plastik Gravür / Engraving on linoleum, plastic or other materials

::: Yeniden Çoğaltma / Reproductive

P3 = Fotogravür Baskı / Photogravure

P4 = Tifdruk Baskı / Rotogravure

::: Yüksek Baskı Teknikleri (Relief printing techniques)

::: Özgün / Original

X = Yüksek Baskı / Relief printing (X = Xylographie)

X1 = Ağaç Baskı / Woodcut

X2 = Ağaç Oyma Baskı / Wood engraving

X3 = Linolyum Baskı / Linocut

X4 = Metal Oyma Baskı / Metal engraving or etching

X5 = Damga Baskı / Stamp (Stone, rubber, etc. or relief engraving)

::: Yeniden Çoğaltma / Reproductive

T = Tipografi, Yazı Baskısı / Typography, letterpress

T1 = Lino Kalıp Baskı / Linotype, monotype, indirect letterpress

T2 = Ağaç Oyma Yazı Baskısı / Photoxylography, facsimile wood engraving

P1 = Klişe Baskı / Line block

P2 = Yarım Ton Klişe Baskı / Half-tone, photozincography

::: Düz, Şablon ve Elektronik Baskı Teknikleri (Flatbed, stencil and electronic printing techniques)

::: Özgün / Original

L = Taş Baskı – Litografi / Litography

L1 = Taş Baskı / Autolithography

L2 = Transfer Taş Baskı / Autography (Transfer lithography)

L3 = Ofset Çinkosuyla Baskı / Zincography

L4 = Alüminyum Baskı / Algraphy

P8 = Orijinal Fotoğraf Baskı / Original photography)

S = Şablon Baskı / Stencil

S1 = İpek Baskı / Original serigraphy (Silkscreen)

S2 = Boyama Şablonla Baskı / Mimeography (Dye stencil)

S3 = Balmumu kağıtla Baskı / Katazome and Kappa (Oiled-paper stencil)

CGD = Bilgisayarda Tasarım / Computer generated design

::: Yeniden Çoğaltma / Reproductive

P = Fotoğrafik Çoğaltma / Photographic reproduction

P5 = Fototayp Baskı / Collotype

P6 = Fotolitografi Baskı / Photolithography, process transfer lithography

P7 = Ofset Baskı / Offset, duotone

P9 = Fotoğrafik İpek Baskı / Serigraphic reproduction (Photosilkscreen)

CRD = Bilgisayarda Çoğaltma / Computer reproduced design

Y = Fotokopi / Photocopy, electrostatic screen printing

::: Diğer Simgeler (Other Abbreviations)

::: Özgün / Original

M = Monotip (Tek Tip) Baskı / Monotype

B = Görme Engelliler İçin Kabartma Baskı / Braille printing

MT = Karışık Teknik / Mixed technique

TNC = Sınıflama Dışı Teknik / Technic no classification

4 / = Kalıp Sayısı (4/C3 = 4 kalıplı çukur baskı) / Number of plates used

/ 2 = Renk Sayısı (S/2 = iki renkli sergrafi baskı) / Number of colours used

/col. = Elle Renklendirme / Hand coloured

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI: Yurduşen KONANÇ

Doğum Tarihi ve Yeri: 04.04.1968 GİRESUN

Medeni Durumu: Evli

Eğitim Durumu:

Mezun Olduğu Lise: Bulancak Lisesi – Bulancak/GİRESUN (1985)

Lisans Diploması: Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
Resim Anasanat Dalı (1991)

Yabancı Dil / Diller: İngilizce

Katıldığı Etkinlikler:

1. IMOGA Baskiresim Bienali/Yarışması İstanbul -2008 (sergileme/katalog),
2nd International Exlibris Competition Varna/Bulgaria-2017 (sergileme/katalog), 3rd
International Exlibris Competition Varna 2018 (sergileme/katalog), İstanbul
Ekslibris Derneği 4. Uluslararası Ekslibris Yarışması Türkiye-2018
(sergileme/katalog). Giresun Güzel Sanatlar Lisesi, 1. Hamit Görele Sanat
Etkinlikleri ‘‘Sanat Eğitiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri Çalıştayı’’ (Panelist) -
2019. Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sanat Eğitimi Bölümü ‘‘Gravür
Baskıda Asit Yedirme ve Aquatinta Teknikleri’’ (Workshop) – 2019.

İş Deneyimi:

M.E.B. Sınıf öğretmenliği (5 Yıl)

M.E.B. Resim/Görsel Sanatlar Öğretmeni (19 Yıl)

Çalıştığı Kurumlar:

M.E.B. Bulancak Sofulu Birleştirilmiş Sınıflı İ. Okulu / GİRESUN

M.E.B. Bulancak Kovanlık İlköğretim Okulu / GİRESUN

M.E.B. Giresun Gazipaşa İlköğretim Okulu / GİRESUN

M.E.B. Giresun Güzel Sanatlar Lisesi / GİRESUN

Adres: Yalıköy Merkez Mevki Yalı Kent Sitesi D No:81 3F/6

Bulancak/GİRESUN

Tel. : 0(542) 5927512

E-Mail: yurdusenkonanc@gmail.com

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde desteğini ve katkılarını esirgemeyen eşim Gülsüm Konanç'a, oğlum Utku Konanç'a, tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Merve Yıldırım'a, Prof. Dr. Hasip Pektaş'a, Prof. Dr. Handan Müjde Ayan'a, Doç. Dr. Musa Köksal'a, Dr. Öğr. Üyesi Selahattin Yılmaz'a, Prof. Martin R. Baeyens'e, katkıları olan diğer hocalarım ve çalışma arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Yurduşen KONANÇ

